

OPENDOEK

MAGAZINE

---

voor mensen met passie voor theater

INHOUD

- 3 Editoriaal
  - 15 Het Pleidooi
  - 21 De Souffleurs
  - 28 Column
  - 29 Repertoire
  - 31 Cast & crew
-
- 4 **Interview: Valentijn Dhaenens**
“Toppoliticus worden? Dan moet er iets fout zitten in je hoofd”
  - 9 **De toekomst van talentontwikkeling in het amateurtheater**
Op zoek naar nieuwe groeikansen
  - 11 **Inspiratie**
Theaterkok Peter De Bie
  - 12 **De kunst van de verleidingsscène**
“Theater is het juiste teken geven”
  - 14 **VREAK, theater voor holebi's en breddenkende hetero's**
“Wij willen géén eiland creëren”
  - 16 **Verleid je publiek op sociale media**
  - 18 **Waarom wij in fictie de grootste snoodaards het liefst zien**
Het raadsel van de populaire schurk
  - 20 **AGE on stAGE: congres over theater voor 55+**
Zeg niet seniorentheater, zeg langer-jong-theater
  - 22 **Erotisch poppentheater door de geschiedenis**
Piemels en poesjes in en uit de kast
  - 24 **Hoe geraak ik op het Landjuweelfestival?**
Selecteurs aan het woord
  - 26 **Wist je dat?**
Brood en spelen: theaterweetjes van het politieke toneel

4

9

12

18

20

24

© Michiel Devijver

EDITORIAAL

Let's talk about sex

“We zijn preutser aan het worden”, kopte De Morgen in mei over de podiumkunsten. Overspoelden bevrijdingsidealen onze podia tien jaar geleden nog met gratuit naakt, dan zetten theatermakers en choreografen het lichaam vandaag functioneler in. Niettemin blijft de bühne een kwetsbare ruimte waarop acteurs zich emotioneel en lichamelijk blootgeven. Zouden de grijze mannetjes die bij Fabre en co. hun plekje op de eerste rij claimen geven om de betekenis achter de boobs? In volle #MeToo-tijd mag het misschien een terugkerend refreintje lijken: toch móéten we over seksualiteit praten.

Ook in het amateurtheater is het naakte lichaam niet weg te denken, al blijven de grote verhalen over grensoverschrijdend gedrag voorlopig uit of achter de schermen. Gaat de minder hiërarchische amateuromgeving machtsmisbruik tegen, of remt de persoonlijke en weinig gemediatiseerde context ons net om erover te getuigen? In dit nummer peilen we bij amateurmakers en -spelers hoe zij verleidingsscènes aanpakken.

Maar er is meer. Via een holebigezelschap en erotische poppentheaters fietst OPENDOEK-magazine naar minder vanzelsprekende vormen van verleiding. We vragen ons af welk theater in de smaak is gevallen bij de jury van het Landjuweel, maar kijken ook in de richting van het publiek: in dit nummer geven we vijf tips om via sociale media voor jouw voorstelling een nieuwe groep warm te maken.

Ten slotte kan theater in het licht van de recente verkiezingen niet los worden gezien van politieke verleiding. Het is ervaringsdeskundige Ronald Reagan die zei: “How can a president not be an actor?” Valentijn Dhaenens weet er vast alles over. De Skagen-acteur werd deze zomer nog voor zijn politieke monoloog ‘Unsung’ bekroond op de Edinburgh Fringe, het grootste theaterfestival ter wereld, en weet als geen ander waar beleidsvoering en verleiding elkaar raken. “Zolang politici niet aan de macht zijn, moeten ze een rol kunnen spelen.”

GILLES MICHIELS
hoofredacteur

© Dieter Bevers

OPEN
DOEK
PASSIE VOOR
THEATER

COLOFON:
Redactieadres: OPENDOEK – Zirkstraat 36, 2000 Antwerpen
Tel. 03 222 40 90 – redactie@opendoek.be – www.opendoek.be
Directeur OPENDOEK: Joke Quaghebeur
Hoofredacteur: Gilles Michiels
Eindredactie: Dominic Depreeuw
Coördinatie: Stefaan Deleecq
Verantwoordelijke uitgever: Joke Quaghebeur
p/a OPENDOEK, Zirkstraat 36, 2000 Antwerpen
Ontwerp: un'dercast – Layout: Sophie Loomans
Coverfoto: © Phile Deprez – Druk: Bema Graphics
Periodiciteit: verschijnt 4x per jaar – Oplage: 18.000 ex.
ISSN NR 1377/9478 – Volgend nummer: december 2018

© Anneleen van Kuyck

VALENTIJN DHAENENS: SPIEGEL VOOR POLITICI, STEMMENKANON VOOR THEATERS

**‘Toppoliticus worden?
Dan moet er iets fout
zitten in je hoofd’**

GILLES MICHIELS

Met de bekroning van zijn politieke monoloog ‘Onbezongen’ en het succes van ‘Girl’ mag acteur Valentijn Dhaenens gerust van een grand cru-jaar spreken. In verkiezingsmaand oktober staat ook zijn werk over politieke verleiding weer in de kijker. “Zolang politici niet aan de macht zijn, moeten ze een rol kunnen spelen.”

“Je bent maar zo goed als je laatste voorstelling”, zal Valentijn Dhaenens midden in ons interview zeggen. In het geval van de Skagen-acteur hoeft dat allesbehalve slecht nieuws te zijn. Deze zomer won ‘Unsung’, de vertaling van zijn monoloog ‘Onbezongen’, één van de belangrijkste awards op de Edinburgh Fringe, “het Cannes onder de theaterfestivals”. In het echte Cannes was Dhaenens dan weer te zien als psychiater van een balletdanser in ‘Girl’. De debuutfilm van Lukas Dhont over een meisje dat geboren wordt in een jongenslichaam kaapte er vier prijzen weg en is ook de Belgische Oscarinzending.

Op zijn lauweren rusten zal Dhaenens daarom niet. Met het oog op de recente verkiezingen haalde hij zijn monologen ‘DegrotemonD’ (2009) en ‘Dekleineoorlog’ (2013) vanonder het stof. Terwijl de eerste voorstelling in een rotvaart langs 2500 jaar retoriek dendert, toont de tweede de gevolgen van gespierde taal.

Wat spreekt je precies aan in monologen?

Valentijn Dhaenens: “Ik heb mijn eerste monoloog ‘DegrotemonD’ pas gemaakt in 2009. Toen wilde ik ontdekken wat ik zelf waard was. In een collectief moet je over alles discussiëren, elke keuze is – groot gezegd – een gevecht. Dat is soms frustrerend, omdat je voelt dat je iets niet goed uitgelegd krijgt. Voor ‘DegrotemonD’ kon ik intuïtief werken, zonder te repeteren.”

“Ik besloot om een jaar lang minstens één speech per dag te lezen. Mijn fascinatie was niet zozeer de inhoud, maar de kracht van het woord. Alleen al door je mond open te doen, kun je massa’s mensen in een bepaalde richting duwen. De speeches die ik las legde ik op stapels, in de hoop dat ze zich tot elkaar zouden verhouden. ‘DegrotemonD’ is eerder een constructie die ik communiceer. Ik kan beslissen om bepaalde speeches niet te houden of compleet anders te brengen. Ik ben dus vrij, maar die aanpak heeft ook nadelen: na de voorstelling, als ik in de kleedkamer kom, is er niemand die me zegt of het goed was of niet.”

De eenzaamheid op dat moment deel je met de politicus in je laatste monoloog ‘Onbezongen’.

“In ‘Onbezongen’ wil ik tonen hoe eenzaam iemand is die de politieke top wil bereiken. Er moet bijna iets fout zitten in je hoofd om dat te willen. Voortdurend leef je met het gevoel dat het nu of nooit is. Toppolitici slapen nauwelijks, pendelen tussen campagnes, vliegtuigen en hotels. Ze zijn voortdurend alleen, dus het is niet zo raar dat zij vaker uitspattingen hebben. Ik denk daarbij aan Steve Stevaert. Hij groeide van cafébaas uit tot succesvol politicus, maar over zijn neergang is weinig bekend. Vijf

jaar geleden zag ik hem in de Brusselse Archiduc met vrouwen, en er zijn ook verhalen over actrices die hem achtervolgden. Iemand moet toch eens zijn biografie schrijven.”

“Bij mij als acteur is er gelukkig afwisseling: mijn leven speelt zich niet enkel in eenzaamheid af. Maar op een podium ben je niet zoals je anders bent. Door de adrenaline kom je in een rush terecht. Eerst de zenuwen, dan de trip. Je viert telkens een overwinning op jezelf, maar voor wie of wat? Op de mindere dagen kun je je dan wel leeg voelen. Dan verwijt je jezelf wel narcisme: waarom doe ik mezelf dit aan?”

“Vaak moet je een acteur iets anders opdragen dan wat je hem wilt zien doen. Daar is maturiteit voor nodig, en Lukas Dhont heeft die.”

© Anneleen van Kuyck

© Anneleen van Kuyck

“De grotemonD’ gaat over de kracht van retorica, dus met Donald Trump kan ik niet zoveel. Zijn speeches zijn te slecht.”

“Indrukwekkend aan Vincent is dat hij al sinds zijn zestiende politieke biografieën leest. Ik heb veel belangrijke speeches gelezen, maar hij kent ook de andere, die misschien drie goede zinnen bevatten. De speeches van Nixon bijvoorbeeld zijn erg matig, maar bevatten dan plots één opvallend zinnetje. Zo zei hij na een verkiezingsnederlaag in 1962 tegen de pers: ‘You won’t have Nixon to kick around anymore.’ Eigenlijk wilde hij zeggen dat de pers maar eens de waarheid moest schrijven, en dat meer dan 50 jaar voor Trump. Ik zou naast zo’n citaat gelezen hebben, maar Vincent niet.”

Over Trump gesproken: sinds de première van de ‘DegrotemonD’ heeft iemand het tot Amerikaans president geschopt met de zwakst denkbare retoriek. Kun je om hem heen bij zo’n heropvoering?

“‘DegrotemonD’ gaat voor mij over de kracht van retorica, dus met Trump kan ik niet zoveel. Ik heb het geprobeerd, maar zijn speeches zijn zo slecht gestructureerd en springen van de hak op de tak. Als iemand anders ze uitspreekt, slaan ze op niets. De sterkte van Trump is wel dat hij in een debat nooit ondergesneeuwd geraakt. Als iemand hem met zijn leugens confronteert, zegt hij: ‘That’s what they’ve told me.’ Alles wat hij doet, is vanzelfsprekend. Je zal hem nooit zover krijgen dat hij zijn fout toegeeft.”

“Er is wel een andere antipathieke figuur van wie ik de taal bewonder: Joseph Goebbels. Zijn Totale Oorlogsspeech uit 1944 is verderfelijk, maar retorisch heel interessant. In die speech roept hij de vrouwen op om in de oorlogsindustrie mee te draaien. Omdat alle mannen gaan vechten waren, moesten zij het werk in de wapenfabriek overnemen. Goebbels geeft vrouwen het idee dat ze een rol zullen spelen in het belangrijkste wat er is. Volgens hem is Duitsland bezig aan de belangrijkste missie uit tweeduizend jaar geschiedenis, aan hun Romeinse Rijk. Hij zorgt ervoor dat vrouwen zich belangrijk voelen, als degenen voor wie de mannen vechten. Zijn opbouw is ongelooflijk manipulatief.”

Vandaag is de discriminerende retoriek vaak erg ambigu. Uitspraken van nieuw-rechtse stemmen zijn radicaal genoeg om een extreemrechtse achterban te behagen, maar worden op tijd weerlegd om in de gratie te blijven van het grote publiek.

“Er zijn veel dingen die niet bon ton zijn om te zeggen, maar waarvan de rechtse politici vermoeden dat die bestaan bij de bevolking. Wat ze niet mogen zeggen, tweeten ze dan toch, om zich er daarna van te distantiëren met verontschuldigheden. Zo geven ze aan een bepaald publiek aan dat ze met hen op dezelfde lijn zitten. Er leeft iets onder water, een poging tot verbinden met dingen die niet politiek correct zijn.”

“Ik ben een diesel. Pas door te spelen en te vergeten kom ik tot inzicht over een voorstelling.”

Trump vs. Goebbels

‘Onbezongen’ is geen solowerk meer. Je werkte samen met Vincent Stuer, die woordvoerder was van Karel De Gucht en speelschrijver van José Manuel Barroso.

“Het was fascinerend om te werken met iemand uit de politieke scène. Die wereld is best heftig. De meesten vinden tv-series over politiek over *the top*, maar veel politici herkenden wel de taferelen uit ‘Onbezongen’. Hoewel het nooit over henzelf gaat. *(lacht)*”

Nixon vs. Kennedy

In een interview met De Morgen legde Vincent Stuer een interessante dubbelheid van politici bloot: ze moeten vaak goede acteurs zijn, maar tegelijk beoordelen we hen op hun echtheid.

“Zolang je de macht als politicus nog moet verwerven, moet je een figuur spelen die je niet noodzakelijk zelf bent. Je hebt een soort derde oog nodig dat ziet hoe mensen naar je kijken. Daarop moet je inspelen, zeker in tijden van marketing, waar alles bepaald wordt door hoe je overkomt. Dat werd pijnlijk duidelijk na het eerste televisiedebat in de VS, tussen Nixon en Kennedy. De mensen die op de radio hadden geluisterd, vonden Nixon beter, terwijl de televisiekijkers voor Kennedy gingen. Sindsdien weten we dat het niet zozeer om de inhoud gaat. Nu zonderen Amerikaanse politici zich drie dagen af om te oefenen met iemand die voor televisie werkt.”

“Maar zijn politici goede acteurs? Je moet vooral kunnen liegen en overtuigend zijn over onderwerpen die je niet liggen. Maar het is ook een sport onder politici om elkaar te imiteren. Dat herken ik wel als acteur: het zijn de dingen waaraan je je ergert, die je het beste kunt nadoen. Wie zich ergert aan iets, fixeert zich op elk klein detail en begint zich te storen aan kleine tics. Daarmee spelen politici.”

Zit die dubbelheid van politici niet ook in de theateropleiding? Je leert er acteren, maar wordt beoordeeld op je eigen persoonlijkheid en kwetsbaarheid.

“De schoolopleiding bij Dora Van der Groen hechtte belang aan je persoonlijkheid en fantasie. Je kunt nog zo’n goede techniek hebben: pas als ze die twee prikkelend vinden, willen ze met je werken. Zelf zie ik ook het liefst een acteur spelen die mij fascineert, over wie ik meer wil weten. In de opleiding moet je durven falen. Zelf hechtte ik enorm veel belang aan wat mensen van mij vonden. Je wordt vaak beoordeeld, elk semester vielen er mensen weg. Je wordt over een grens gepusht om te behagen, te doen wat mensen van je willen, meer dan dat je je eigen pad volgt.”

“Veel politici zeggen dat ze de taferelen uit ‘Onbezongen’ herkennen. Alleen gaat het nooit over henzelf.”

‘Onbezongen’ - Valentijn Dhaenens © Danny Willems

“Bij mij zijn die twee aspecten pas later samengekomen: dat je enerzijds je persoonlijkheid blijft herkennen, en anderzijds dingen incorporeert. Ik ben dan ook een diesel, mijn eerste voorstellingen zijn nooit de beste. Ik heb een soort onbewust-zijn nodig om tot inzicht te komen. Als je naar een voorstelling toewerkt, is alles doordacht. Pas door te vergeten en te spelen, komen er nieuwe inzichten. Het is die tweede adem waarvan ik hou. Dan kunnen dingen samenvallen, zoals gebeurde bij ‘DegrotemonD’. Het leuke aan documentair materiaal is dat je een bron hebt om je door te laten inspireren, maar niet de verplichting hebt om te imiteren.”

In ‘Onbezongen’ lijkt iedereen een andere bron te herkennen. Een Schotse krant schreef dat jouw rol alles belichaamt wat er is misgegaan in de centrumlinkse westerse politiek.

“In de voorstelling spreek ik eigenlijk geen standpunt uit. Je ziet geen politieke kleur, enkel de strijd van iemand om mensen te winnen. Een centrumlinkse interpretatie is mogelijk, maar het stuk kan evengoed over liberalen gaan, waar Vincent een verleden heeft. De Britten zien in het derde deel wellicht een verwijzing naar de vete tussen Tony Blair en Gordon Brown. Na de dood van de partijleider van de centrumlinkse Labour Party in 1994 was Brown de gedoodverfde opvolger. In een famous gesprek in het restaurant Granita heeft Blair hem toen een mes in de rug gezet. Brown werd aan de kant geschoven.”

“Een monoloog geeft me vrijheid, maar er zijn ook nadelen: als ik na een voorstelling in mijn kleedkamer kom, zal niemand me zeggen of het goed was.”

Fringe Festival vs. Cannes

Deze zomer won je een belangrijke prijs op het Fringe Festival. Wat maakt zo iets los?

“Op de Edinburgh Fringe worden zo’n twintig prijzen uitgereikt, maar daarvan zijn er twee grote: de Total Theatre Award en de Fringe First. Zeker in de Angelsaksische wereld betekenen die prijzen veel. Toen ik in Chicago aankwam, was het eerste wat ze zeiden: “Congratulations with your Fringe First!”

“Je moet weten: op de Fringe sta je een maand lang tussen drieduizend andere voorstellingen. Voor 80% van de groepen is dat een financieel fiasco. Je moet zelf betalen om er te mogen spelen, en staat ook nog eens de helft van de ticketprijs af aan de organisatie. Die krijgen een aanbod van twintigduizend voorstellingen, want de hele wereld wil daar zijn boel slijten. Daardoor wordt alles duurder: wij betaalden alleen al 7000 euro voor ons verblijf. Iedereen denkt dat de Fringe één groot feest is, maar na een week weet je wel of je een hit te pakken hebt of niet. In het tweede geval moet je

© Annelien van Kuyck

nog een hele maand spelen terwijl je al weet dat het een financiële ramp wordt. Dan zakt de moraal weg, zeker bij Engelse ego-acteurs.”

Na de bekroning tijdens het Fringe Festival mocht je in Amerika spelen. Hoe was dat?

“In Chicago speelde ik negen voorstellingen per week. De theaters daar zijn commercieel: ze moeten opbrengen en krijgen geen subsidies, de ticketprijzen liggen dus hoog. In Toronto vroegen ze voor mij 100 Canadese dollar, meer dan 80 euro voor een monoloog. Voor kunststudenten doen ze dan zogezegd een inspanning: zij moeten ‘maar’ 50 dollar betalen. De stakers moeten twee jobs doen om het allemaal te kunnen ophoesten.”

“Het gevolg is dat de zaal vol zit met rijke, grijze, blanke koppels. Ook in een zwarte stad als Chicago is het publiek voor 90% blank. Daar is zeker werk aan de winkel. Dat publiek is dood over vijf jaar, maar de theaters willen hun klanten te vriend houden. Ze hebben een trust, waarin klanten een deel van hun erfenis kunnen investeren. Soms gaat dat over miljoenen. De theaters hebben vijf mensen in dienst alleen al om trusts binnen te rijden. Je kunt je inbeelden dat hun programmatie niet snel risico’s neemt.”

Naast ‘Onbezongen’ is er ook het verrassende succes van ‘Girl’. Heb je een verklaring?

“In ‘Girl’ viel me meteen de grote gevoeligheid op. Toen ik het script drie jaar geleden las, riep ik na twintig pagina’s zelfs tegen mijn vriendin: ‘Dit is iets voor Cannes!’ (lacht) Lukas Dhont is ook één van de beste acteursregisseurs die ik ken. Sommige regisseurs vertellen gewoon wat ze je willen zien doen. Maar vaak moet je een acteur iets anders opdragen dan wat je eigenlijk wilt zien, omdat je weet dat dat nodig is om hem daar te krijgen. Daar is maturiteit voor nodig, en Lukas heeft die. Eigenlijk is hij een soort manipulator: hij geeft niet op, kan een scène twaalf keer herneemen, blijft heel gedetailleerd sleutelen aan de kleine nuances. Dat zou voor een acteur zenuwslopend kunnen zijn, maar bij hem aanvaard je het. Hij doet het met de mantel der liefde.”

GEZOCHT: NIEUWE GROEIKANSEN

DE TOEKOMST VAN TALENTONTWIKKELING IN HET AMATEURTHEATER

DOMINIC DEPREEUW

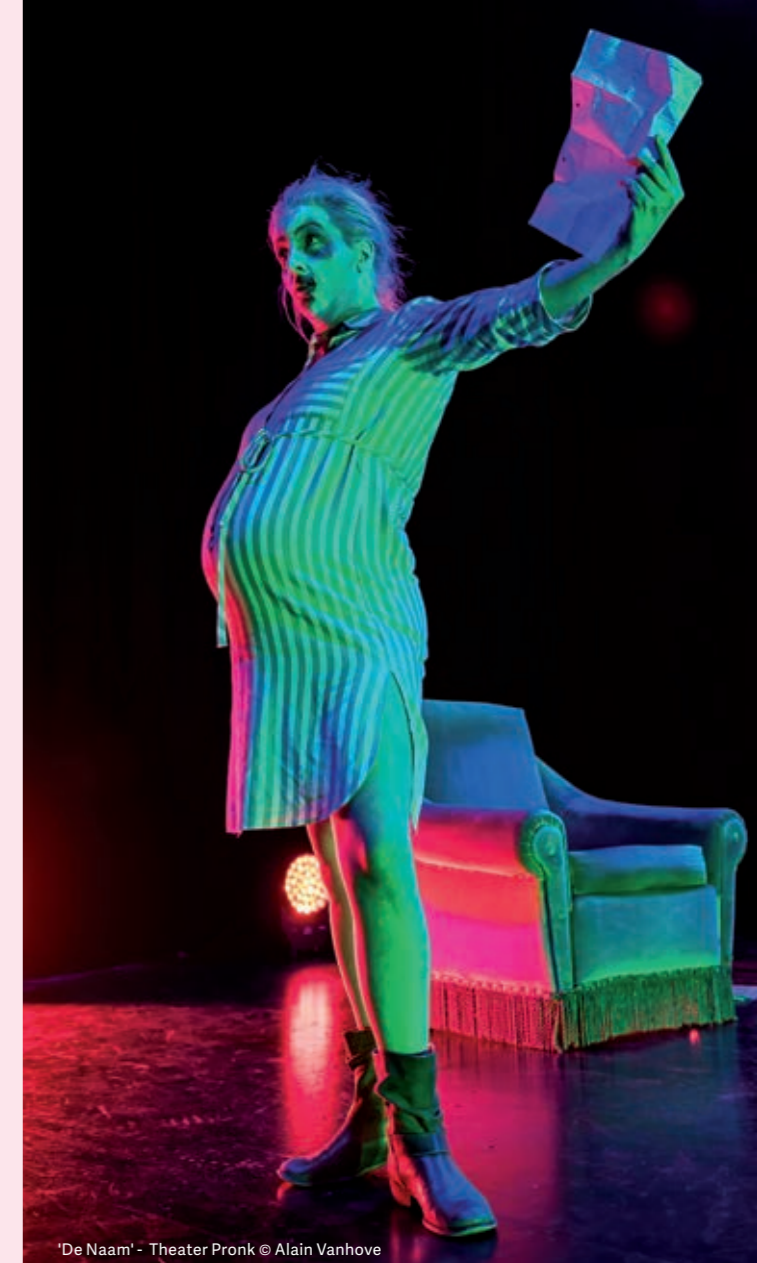
Hoe wil OPENDOEK haar leden helpen om te groeien als theatermaker? Is er een toekomst voor toneelwedstrijden? En waar gaat het provinciaal geld voor het amateurtheater naartoe? Dit verhaal begint met veel vragen. OPENDOEK ging op zoek naar antwoorden.

De aanleiding van onze zoektocht is bekend: de provincies verloren hun bevoegdheid voor cultuur. Daardoor staat een deel van de provinciale middelen voor onder andere amateurtheater nu ‘geparkeerd’ bij Vlaanderen. Omdat de overheid een nieuwe, zinvolle bestemming zoekt voor dat geld, hebben alle organisaties voor amateurkunsten een uitgebreide rondvraag gehouden in hun sector. Ook OPENDOEK onderzocht op vraag van minister van Cultuur Sven Gatz hoe het in de toekomst talentontwikkeling en kwaliteitsbevordering moet organiseren. Daarvoor stelde het een gelegenheidswerkgroep samen met tonnen ervaring in toneelwedstrijden, cultuurbeleid en theatermaken.

Op basis van de rondvraag werkte OPENDOEK een model uit, dat echter niet sluitend is. Of Sven Gatz het voorstel goedkeurt en welke middelen hij eraan verbindt, wordt wellicht pas na de gemeenteraadsverkiezingen bekendgemaakt. Hier geven we alvast een kijkje in het plan. Het OPENDOEK-model voor talentontwikkeling en kwaliteitsbevordering in het amateurtheater steunt op 4 pijlers: trajectbegeleiding, festivals, feedback en waardering. Die staan niet los van elkaar, maar zijn verbonden.

TRAJECTBEGELEIDING

“Waar wil ik naartoe als theatermaker?” “Hoe zou ik dat doel kunnen bereiken?” Op basis van deze vragen kan OPENDOEK concrete steun bieden. Hier is het de bedoeling om met een aanvrager een langdurig en diepgaand traject aan te gaan, zodat hij of zij als maker kan groeien. Maatwerk is hier het sleutelwoord. De aanvrager

‘De Naam’ - Theater Pronk © Alain Vanhove

wordt door middel van vragen uitgedaagd om na te denken over waar hij wil staan, en wat zijn doel is. OPENDOEK gaat dan op zoek naar een geschikte trajectbegeleider en een plan van aanpak. Later is er ook ruimte om het ingezette traject bij te sturen.

Trajectbegeleiding hoeft trouwens niet alleen over de artistieke kant van theater te gaan. Je kunt bijvoorbeeld ook een aanvraag indienen om beter reclame te leren maken voor je voorstellingen, of om een vzw te leren beheren.

MARC VAN DYCK, DEELNEMER WERKGROEP:

“Talentontwikkeling biedt een uitdaging die een cursus niet biedt. Nu slaat de input direct op een voorstelling of nog te maken productie. Dat maakt het extra waardevol.”

FESTIVALS

Bovenop de festivals die al bestaan (Landjuweel, Spots Op West, Toekoer) heeft OPENDOEK de ambitie om nog twee bijkomende festivals in het leven te roepen: één speciaal voor jongeren en één gericht op humor. Dat doen we niet alleen omdat dat prettig is. Een festival is een goed medium om voorstellingen en werkwijzen te tonen die anderen kunnen inspireren. Want talent ontwikkel je ook door te kijken naar andermans werk. Bovendien kunnen makers er elkaar ontmoeten en ideeën uitwisselen.

Als alles gaat zoals gehoopt, zou een jongerenfestival er komen vanaf 2020. Voor de locatie kijken we naar de streek van Leuven, Aarschot en Diest. Het humorfestival kan er komen vanaf 2021 en zou plaatsvinden tijdens eenzelfde periode op diverse locaties in Vlaanderen en Brussel.

FEEDBACK

OPENDOEK heeft op verschillende manieren ondervonden dat makers en gezelschappen graag respons krijgen op wat ze doen. De meesten zijn blij met commentaar van een externe deskundige die tips en aanwijzingen kan geven op basis van een repetitie of voorstelling. Feedback, en niet het winnen van prijzen, is de voornaamste reden waarom verenigingen zich inschrijven voor een wedstrijd. Onder meer daarom wil OPENDOEK op termijn stoppen met alle toneelwedstrijden en voluit inzetten op feedback.

Het is de bedoeling dat je feedback zowel bij een voorstelling, bij een repetitie als bij een festival zal kunnen aanvragen. De feedback wordt gegeven in een verslag op papier én bij een persoonlijk gesprek. Ook de beoordelaars worden bijgeschoold, zodat ze echt gegronde feedback kunnen geven. Bovendien kan feedback leiden naar de andere pijlers in het model: festivals, trajectbegeleiding en waardering.

ERIC CLAVIE, DEELNEMER WERKGROEP

“Ieder heeft zijn eigen definitie van kwaliteit. Een koepelorganisatie als OPENDOEK kan en hoeft geen norm te bepalen die voor iedereen geldt. Ze kan wel ondersteunen.”

WAARDERING

Hoewel de toneelwedstrijden tot het verleden behoren, is het wel fijn om af en toe eens erkenning uit te spreken voor voortreffelijke prestaties. Maar dat kan ook zonder theatermakers als concurrenten uit te spelen. Daarom zal OPENDOEK proberen om elk seizoen een prijsuitreiking te houden, maar zonder wedstrijdformule en met evenwaardige titels. Wie in de prijzen valt, zal afhangen van wat beoordelaars, selecteurs en andere medewerkers van OPENDOEK in de loop van een seizoen hebben opgemerkt. Er is geen sprake van inschrijvingen. Niemand komt in een situatie van mededinging tegenover elkaar te staan.

Wel wil OPENDOEK uitzonderlijke prestaties en grote vooruitgang honoreren. Ook gaat het over het tonen van goede voorbeelden. De beloning bestaat er dan in dat jouw prestatie bredere weerklank krijgt: door het te presenteren als inspirerend voorbeeld, of door je voorstelling te programmeren op een festival of in een cultuurcentrum.

ERIC CLAVIE, DEELNEMER WERKGROEP

“Tijdens festivals kan niet alleen het publiek proeven van verschillende theaterrecepten. Makers krijgen de kans om buiten hun eigen grenzen te treden en rijker naar de eigen scène terug te keren.”

'Jaja maar neenee' - Theater Hoogspanning © Bart Poels

WAT ZAL HET WORDEN?

De hele OPENDOEK-nota talentontwikkeling en kwaliteitsbevordering is nog veel uitgebreider. Dit artikel bevat dus maar enkele mogelijkheden, en het is afwachten welke daarvan we precies in de praktijk zullen brengen. De bedenkers hebben alvast geprobeerd om aansluiting te vinden bij de wensen van het amateurtheater vandaag. De nota is alvast gunstig onthaald bij het ministerie van Cultuur. Welke centen worden daar tegenover gezet en wat zullen we in de komende jaren realiseren? Wordt vervolgd.

INSPIRATIE PETER DE BIE

JELTE VAN ROY

Wat raakt je? Wie bewonder je? Wie of wat heeft je geïnspireerd? Die vragen stellen we telkens aan iemand met een hart voor podiumkunsten. Wie weet raken wij ook bewonderenswaardig geïnspireerd. Deze keer aan het woord: Peter De Bie, theatermaker, scenograaf, kok. Samen met Jo Roets bezielt hij Laika, 'theater der zinnen', een gezelschap dat zintuiglijke voorstellingen en teksttheater maakt voor jong en oud.

Aromagic - Peter de Bie © Kathleen Michiels

PETER DE BIE VERLEIDT

Een theatrale peepshow met koks achter luikjes, een chocolade Don Giovanni die zelfs in gesmolten vorm vrouwen doet zwijmelen, een opzwevend concert met messen die groenten hakken op de maat ... Peter De Bie verleidt het publiek met de kunst van het koken en laat hen proeven van experimentele gerechten die hij of de acteurs tijdens de voorstelling bereiden. Maatschappelijk engagement en het samenbrengen van mensen in de totaalervaring die hij nastreeft vormen steeds de drijfveren. Met zijn gerechten klaagt hij onder meer overconsumptie aan, zoals in 'Piknik Horrifik' (2016) en 'CANTINA' (2018), of het gebruik van additieven en kleurstoffen, zoals in 'PEEP&EAT' (1998).

PETER DE BIE WORDT VERLEID

“Woorden zijn mijn taal niet. Ik druk mij uit in vormgeving en kookkunsten en laat mij hiervoor graag verleiden door sterrenchefs. Met ruime voorsprong duid ik **Alexandre Gauthier** aan als favoriete chef van het moment. Zijn gerechten zijn puur, lokaal en prachtig vormgegeven.

Voor chef-kok **Massimo Bottura** heb ik een gigantische bewondering omwille van zijn maatschappelijke strijd. Deze sterrenchef wil de verspilling van etenswaar tegengaan en heeft een kantine geopend waarin hij bevriende chefs maaltijden met voedseloverschotten van de markt laat bereiden voor daklozen. Zijn kookboek 'Brood is goud' ligt altijd binnen handbereik.

Nog zo'n boek dat ik al overal mee naartoe sleur, is 'The futurist cookbook' van futurist **Filippo Tommaso Marinetti**, gepubliceerd in de woelige beginjaren '30. Marinetti en zijn collega-futuristen kwamen samen in The Holy Plate, een restaurant in Milaan waar ze hun revolutionaire ideeën rond kunst vertaalden in gerechten. Het boek was een manifest om de lezer te bevrijden van de aangenomen sociale regels en banaliteiten. Met hun kookboek streden ze voor meer optimisme en kinderlijke durf aan tafel met gerechten zoals 'the excited pig', wat niet meer was dan een salami, ontveld en rechtop gezet in een saus van eau de cologne en koffie. Geweldig, toch?

Ik was was onlangs erg onder de indruk van Nantes: **Jean Blaise** heeft er een groene lijn op de grond getekend die het kunstpatrimonium van de stad verbindt. Zo simpel en geniaal. Hij maakte hiermee de kunstwerken in de stad toegankelijk voor iedereen. 'Le voyage à Nantes' brengt mensen samen rond kunst en doet hen wegdromen. Hoe bijvoorbeeld 'Les Machines', één van de installaties die je onderweg tegenkomt, erin slaagt om in te grijpen in de fantasie van een stad met een rondwandelende olifant van 12 meter hoog of een gigantische onderwaterwereld-draaimolen midden op het plein vind ik fantastisch.”

'Ubu' - Kunst en Geest © Johan Wynants

De kunst van de verleidingsscène

“THEATER IS HET JUISTE TEKEN GEVEN”

BERNARD SOENENS

Op zoek naar een partner kun je online daten, snuffelen in de literatuur, te rade gaan bij een psycholoog of therapeut, of de don Juan uit je buurt imiteren. Welke aanpak werkt? Op zoek naar de kunst van verleiding in het theater.

Je kijkt je doelwit langdurig aan, tot hij of zij terugkijkt en dan tover je een brede glimlach op je gezicht. Vooraf heb je je uiterlijk extra verzorgd: je kapsel, schmink, geur en kledij. Die signalen worden doorgaans snel opgemerkt. Toevallig fysiek contact hou je aanvankelijk beperkt. Humor kan helpen. Als er te veel schroom is, kan een gebrek aan initiatief je terug naar af voeren. Dan haal je er beter een koppelaarster bij.

Hoe je in een theaterscène een medespeler verleidt, verschilt weinig van de realiteit. Allicht vind je de ene acteur geschikter dan de andere. Verleiding vraagt ook om afspraken maken en die te respecteren, zo niet kun je wel eens in een #MeToo-verhaal verzinken. Zowel in het theater als in het echte leven, moet je op zoek naar signalen en naar grenzen. Theatermakers Eva Soenens en Peter Michel vertellen hoe ze een verleidingsscène en het daaraan gekoppelde fysiek contact in goede banen leiden.

‘Ik mag niet van mijn lief’

Eva Soenens heeft vooral ervaring met twintigers en merkt onder hen behoorlijk wat ongemak op om elkaar fysiek aan te raken. Bij geweldscènes is er minder schroom, maar dan speelt de angst om de ander pijn te doen een grotere rol. Ook hier hangt veel af van goede afspraken. “Wanneer de repetities beginnen, kunnen fysieke oefeningen zorgen voor soepelheid, los van enige romantiek of erotiek. Twintigers zijn immers erg selectief: met de

ene willen ze wel zo’n scène spelen, met de andere niet. Daarnaast is ook de reactie van de levenspartner bijna een obsessie: ‘Ik mag niet van mijn lief.’”

PETER MICHEL, THEATERMAKER:

“Een rol aanvaarden is ook aanvaarden wat er met die rol gebeurt. Een acteur moet durven te denken zoals zijn personage en zijn schroom laten vallen.”

Peter Michel herkent dit excuus: “Mijn eerste vraag aan acteurs is of ze akkoord gaan met hun personage. Als er bezwaren zijn, maak ik een afweging: Wat is het doel en de noodzaak van bijvoorbeeld een kusscène? Indien noodzakelijk zoek ik een andere acteur voor dat personage. Ook mogelijk is een alternatief: een omhelzing, woorden (ik hou van je) of de belichting tijdig uitfaden. Maar een rol aanvaarden is ook aanvaarden wat er met die rol gebeurt. Een acteur moet durven denken zoals zijn personage en dus zijn schroom laten vallen. In mijn opleiding beklemtoonden de docenten: theater is het juiste teken geven. Een acteur kan de pijn van Jezus aan het kruis niet spelen. Je geeft wel een juist teken van

het lijden als de Moeder naar het kruis wijst met een beschuldigende blik naar het publiek. ‘Waarom laten jullie dit gebeuren?’”

Eva Soenens werkt stapsgewijs: “Tieners hebben weinig moeite om verleidelijkheid te spelen: ze zijn voldoende zelfbewust, weten wat ze met hun lichaam moeten doen en wat ze dan losmaken bij de ander. Het spel van aantrekken en afstoten hebben ze onder de knie. De stap naar aanrakingen ligt moeilijker. Na de fysieke oefeningen in de eerste fase, repeteren we de ‘erotische scènes’ heel technisch. Acteurs en regisseur bespreken welke aanrakingen ermee gepaard gaan. De acteurs bepalen intensiteit, ritme en snelheid. Het hele repetitieproces is er ruimte voor een inhoudelijk gesprek: de dramaturgie, de motieven, intenties van de personages en wat de regisseur wil bereiken. Tussendoor wordt de scène ingeoeffend op basis van de afspraken. Spelers die zich zonder schroom op scène durven ‘smijten’, laten de regisseur experimenteren met die lichamelijkeheid. Zo krijgen studenten op de toneelschool wel eens de opdracht: speel een orgasme in de vorm van een solodans. Deze explicietheid is echter geen must om verleiding op een interessante manier te spelen. Verleiden leidt niet noodzakelijk tot aanrakingen maar kan ook op afstand gespeeld worden.”

© Dieter Bevers

Sterke chemie

Peter Michel geeft twee voorbeelden uit de film. ‘In the mood for love’ van Wong Kar-Wai is het verhaal van twee mensen die hun liefde voor elkaar niet kunnen uiten omdat ze getrouwd zijn met een ander. Niettemin ontstaat er door een veelheid van tekens een sterke chemie tussen beide personages.”

“Hetzelfde speelt zich af in ‘Remains of the day’, met een butler en een barones. Ook hier zorgt een reeks subtiele tekens voor een niet mis te verstane spanning. De acteur moet weten wat zijn personage wil bereiken. Wat zijn z’n drijfveren: liefde, bezit, seks, status? Daaruit analyseer je welk soort relatie de beide personages hebben. Extra spanning ontwaart het publiek als het ene

personage een liefdesrelatie wil en de ander slechts wil domineren. Bij Luigi Pirandello dwingt de man een kus af, door nadrukkelijk zijn wijsvinger op zijn wang te plaatsen. Dat is een teken van macht, waardoor de acteur de spanning kan vasthouden.”

Eva Soenens sluit daarbij aan: “Het moet vooral niet te voorspelbaar of vanzelfsprekend zijn, zoals twee acteurs in een knusse divan. Je kan de acteurs beter uitdagen, door gebruik te maken van attributen die niet gelinkt zijn aan romantiek. Zo was er in hetpaleis het voorbeeld van een scène met een subtiele aanraking van handen. Door een uitvergroting van dit beeld via projectie op de achterwand kreeg die aanraking een lading. Een lege ruimte en twee spelers die dicht bij elkaar komen, zorgen al voor een verleidingseffect.”

EVA SOENENS, THEATERMAKER:

“Maak verleidingsscènes niet te vanzelfsprekend. Je kunt de acteurs beter uitdagen door gebruik te maken van attributen die niet gelinkt zijn aan romantiek.”

De magie van ‘de kus’

‘De kus’ is het signaal bij uitstek om een verleidingsscène af te ronden. In veel scenario’s kun je er niet omheen. Een topactrice orakelde ooit dat “alles kan, mits goed gedaan”. Dan moet je als acteur wel met een creatieve vondst uitpakken. Dat lukte Sanne niet, de Vlaamse zangeres die in 1998 in de musical ‘Sneeuwwitje’ van Studio 100 de hoofdrol speelde. Ze stond niet toe dat de prins haar kuste: “Kussen is privé!”. Het weigeren van de prinselijke kus die Sneeuwwitje terug tot leven wekt, bleek onaanvaardbaar. De reactie van het publiek van zevenjarigen was dan ook genadeloos: “Kussen!”.

‘Reigen’ - Nö theater

VREAK, HET THEATER VOOR HOLEBI'S EN BREEDDENKENDE HETERO'S

“Wij willen géén eiland creëren”

NIELS NIJS EN GILLES MICHIELS

Holebirollen en thema's blijken op de planken vaak stereotiep en weinig bespreekbaar. Het Antwerpse gezelschap VREAK bewijst al zeventien jaar dat het anders kan.

Een slap handje met een sjaaltje. Een zacht lispelen. “Maar seg, zo niet hé!” Het zijn maar enkele van de stereotypen die rondgaan over holebi's. In een komedie kunnen ze werken, vindt Wim Morbée, maar als spiegel van de realiteit wringen ze toch. In het Antwerpse collectief VREAK, langweg Vlaams Recreatief En Andersgeaard Kunsttheater, probeert Morbée de holebirollen bewuster aan te pakken. “Als we een homo met vrouwelijke trekjes op het podium zetten, moet een andere rol tegengewicht bieden. Pas zo ontstaat een dialoog.”

Morbée richtte, samen met enkele andere gepassioneerde holebi's, VREAK op in 2001 met een specifiek doel: theater maken voor en door holebi's. Al snel bleek een groot deel sympathisanten zich spontaan aan te sluiten, waaronder ook niet-holebi's. Nu VREAK op de drempel van de volwassenheid staat, is het een kloeke theatergroep geworden die vier voorstellingen per jaar koppelt aan sensibilisering rond seksualiteit en genderdiversiteit.

WIM MORBÉE, OPRICHTER:

“Minstens één derde van onze medewerkers is geen holebi. Dat is verrijkend, want hetero's vinden soms andere dingen choquerend dan wijzelf.”

“We willen thema's bespreekbaar maken die anders weinig aan bod komen”, zegt Morbée. Zo werkte de organisatie de laatste jaren rond homoseksualiteit in de islam ('Mixed Kebab'), het transgenderzijn ('MENS') en HIV ('Stoelendans'). “Een mainstream theatergroep zal die onderwerpen niet spontaan aanpakken. Bovendien laten wij op onze voorstellingen vaak een debat volgen, bijvoorbeeld in samenwerking met SENSOA.” Dit lang voor het transgenderzijn zich recent in mainstreamfictie manifesteerde, zoals in de soap 'Thuis' en in de succesvolle film 'Girl'.

EMANCIPEREN, NIET UITSLUITEN

Een ander gevolg van die aanpak is dat fictie en realiteit voor de acteurs van VREAK weleens door elkaar lopen. “Als we werken over thema's waarmee we zelf in aanraking kwamen, kunnen de repetities heel intens zijn. Soms vinden de acteurs het ook moeilijk om een standpunt te vertolken waarachter ze zelf niet staan. Dan staan we open voor discussie. De visie van de regisseur is niet allesbepalend.” Morbée ziet ook de voordelen van die grote betrokkenheid. “Als ervaringsdeskundigen kunnen de vinger op de wonde leggen en levensechte dialogen schrijven. Dat is een grote meerwaarde van VREAK.”

Het wil echter niet zeggen dat de groep zich tot de holebigemeenschap beperkt. “We zorgen ervoor dat minstens één derde van onze medewerkers geen holebi is. Dat is verrijkend, want hetero's vinden soms andere dingen choquerend dan wijzelf. Emanciperen doe je niet door uit te sluiten.” Daarom besteedt VREAK evenveel aandacht aan de representatie van hetero's. “Toen homoseksuele auteurs bij ons een heterokoppel in hun stuk hadden geschreven, zeiden de spelers tijdens de repetitie: 'Zo doen wij echt niet.' Daarover zijn we dan in dialoog gegaan.”

Een eiland creëren wil de organisatie dus niet. Terwijl het sociale aspect bij aanvang nog primeerde, en iedereen die dat wou nog op scène stond, gaat ze de laatste vijf jaar volop voor kwaliteit. Zeg dus niet langer VREAK Holebitheater, maar Theater VREAK.

HET PLEIDOOI

GILLES MICHIELS

In Het Pleidooi bezingt een redacteur van OPENDOEK-magazine een theatertekst die volgens hem of haar dringend vanonder het stof gehaald mag worden. Gilles Michiels bepleit 'Reigen' van Arthur Schnitzler.

Wel ja, een schandaalstuk. Hoe kon het ook anders? Arthur Schnitzler (1862-1931) had zich voorgehouden om met 'Reigen' de burgerlijke taboes rond erotiek en seksualiteit te doorbreken. Dat is erom vragen. Eerst zag de Oostenrijker zich al verplicht om het stuk in eigen beheer uit te geven. Toen het dan na twintig jaar eindelijk werd opgevoerd, moest bijna de hele equipe voor de rechtbank verschijnen. De aanklacht bij het beruchte Reigen-proces luidde 'het veroorzaken van publieke ergernis', een vergriep waarvoor je tegenwoordig al Syriëstrijders moet opvoeren. Maar relletjes werken roem in de hand, dus na de vrijspraak vestigde het stuk netjes zijn naam.

'Reigen' is een rondedans, een Weense wals van de foutere soort. In een rijgsnoer van ontmoetingen neuken vijf mannen en vrouwen vrij letterlijk in het rond: eerst verleidt een prostituee een soldaat, die het op zijn beurt met een dienstmeisje doet, die dan weer wordt aangerand door haar jonge meester, waarna veel vijven en zessen ons bij het hoertje terugbrengen.

Kan banaal klinken, maar in de schriftuur van Schnitzler - een psychoanalyticus - lezen de dialogen als diepere studies naar de maatschappelijke standen tijdens het fin de siècle.

Zijn populariteit als adaptatiestof verleent 'Reigen' wellicht aan zijn merkwaardige structuur. In het concept van de ronde schuilt veel vrijheid voor inventieve film-, ballet- en operaregisseurs. Het zijn niet de minsten die ermee aan de haal gingen: van grote filmregisseurs Max Ophüls ('La Ronde', 1950) en Roger Vadim ('La Ronde', 1964), over De Munt-directeur Philippe Boesmans ('Reigen', 1993), tot zelfs Ilya Leonard Pfeijffer, die het als inspiratiebron gebruikt voor zijn toneelstuk 'Noem het maar liefde' (Toneelgroep Maastricht, 2019). Toch blijft de opvallendste 'Reigen'-bewerking 'Nackt', een Duitse musical met 'hete seksscènes, brutale bondage en een verkrachting, begeleid door luide punkrock'. Om maar te zeggen: er is speling op de formule.

Dat verklaart meteen waarom het stuk in het amateurtheater nog méér potten zou kunnen breken. Terwijl Schnitzler zijn paringsdans in een eenzijdig heteroseksueel kader situeerde, kunnen theatermakers tegenwoordig alle registers opentrekken. De archetypes (dé hoer, dé dichter) waaraan het origineel zich bezondigt, kunnen zo de deuren openen naar een hedendaagse, diverse samenleving. En waar liggen de verzwegen seksuele drijfveren nog in een tijd die alles in de openbaarheid gooit?

'Reigen' biedt een interessante vorm om commentaar te leveren op digitale media als Facebook en Tinder, die onze ontmoetingen ingrijpend hebben vervluchtigd. Wie weet wordt het stuk wel een broertje van 'HelloGoodbye' van DeKOE (let op de ontbrekende spatie in de titel), waarin gesprekken eindigen nog voor ze begonnen zijn. Valt de rotvaart waaraan deze tijd zich voortbeweegt tegen te houden? Of blijft de ketting van affaires ongebroken? Het antwoord zie ik graag op uw theaterscène.

VERLEID JE PUBLIEK OP SOCIALE MEDIA in vijf stappen

LIZA RENDERS

Hebben affiches en flyers hun nut bewezen, maar lukt het niet om er een nieuw publiek te bereiken? Probeer het eens online. We geven vijf praktische tips om je publiek te verleiden via sociale media.

1. Maak een evenement aan

De eerste, en misschien wel meest voor de hand liggende tip, is om een evenement van je voorstelling aan te maken op Facebook. Geïnteresseerden kunnen op die manier op de hoogte blijven van nieuws. Aan de hand van de zichtbare gastenlijst kunnen ze ook zien wie van hun vrienden al een uitje naar jullie voorstelling plant.

Zorg ervoor dat je bij het aanmaken van het evenement meteen alle informatie aanvult, gaande van de titel tot de locatie. Vergeet zeker niet te vermelden hoe mensen aan tickets kunnen geraken. Of je nu rechtstreekse ticketlinks op je website plaatst of je kaartjes verkoopt bij de krantenwinkel, zorg ervoor dat deze info duidelijk is. Hoe makkelijker je het kopen van tickets maakt voor je publiek, hoe groter de kans dat ze snel reserveren.

Wanneer je alle info hebt aangevuld is het tijd om mensen uit te nodigen. Het is heel verleidelijk om meteen al je vrienden aan te klikken, maar dat doe je beter niet. Nodig alleen diegenen uit waarvan je het mogelijk acht dat ze op 'geïnteresseerd' zullen klikken. Hoe meer mensen de uitnodiging namelijk negeren, hoe meer Facebook zal denken dat het om spam gaat.

2. Maak foto's in verschillende formaten

Elk evenement op Facebook heeft een cover, een afbeelding die steeds in het nieuwsoverzicht verschijnt. Het is heel erg belangrijk dat deze afbeelding prikkelt en de juiste informatie bevat. Als je de gewone poster instelt, snijdt Facebook de afbeelding automatisch af en gaat heel veel verloren. Dit komt ook minder professioneel over. Gelukkig bestaan er handige online tools waarmee je zelf een flitsende cover kan maken. Canva is zo'n online platform waar afmetingen van verschillende sociale media ingesteld staan. Je hoeft dus gewoon de juiste soort te kiezen en je kan ermee aan de slag

Eens je de smaak te pakken hebt, kan je een versie maken voor een profielfoto. Die kunnen de leden van je vereniging allemaal instellen op hun account. Zo zien vrienden en familie het beeld telkens wanneer jullie naam verschijnt. Het vierkante formaat is trouwens ook ideaal om te gebruiken op andere sociale media zoals Instagram.

Pro tip: Facebook hanteert andere dimensies voor covers op de computer of op smartphone. Houd hier rekening mee tijdens het ontwerpen van je cover.

3. Herhaal

Met alleen een evenement verleid je niet iedereen om een ticket te kopen. Blijf je publiek eraan herinneren dat jullie voorstelling eraan komt. Blijf dus dingen posten. Begin bijvoorbeeld met een foto van de eerste tekstlezing waarin je al verkapt welke voorstelling dit seizoen op de planning staat. Daarna is het een kwestie van je publiek geïnteresseerd te houden. Maak af en toe een leuk filmpje (best niet langer dan één minuut), post een trailer van de voorstelling met beeldmateriaal uit een doorloop. Wees kortom zo creatief mogelijk in het herhalen van je boodschap zonder steeds dezelfde tekst te kopiëren. Herhalen is in marketing de sleutel tot succes, zolang het niet vervelend wordt.

Zorg ervoor dat je, wanneer de voorstellingen dichterbij komen, bij elke post linkt naar de ticketinformatie. Mensen zijn namelijk vaak lui en gaan niet gemakkelijk zelf op zoek. Met een link naar je evenement of website maak je het hen een pak makkelijker.

Pro tip: alle sociale media hebben ondertussen ingebouwde statistieken. Daarmee kan je gemakkelijk zien welke posts beter werken en op welke uren en dagen de meeste van je volgers actief zijn.

4. Verhoog je bereik

"Please Like and Share". We hebben, zonder twijfel, deze boodschap allemaal wel al voorbij zien komen. Daar is een goede reden voor. Hoe vaker een post leuk gevonden wordt, hoe meer punten ze krijgt in de algoritmes van Facebook en andere sociale media. Hartjes of andere gevoelsreacties zorgen voor nóg meer punten, en geschreven reacties zijn de grote winnaars. Facebook gaat er namelijk vanuit dat hoe meer moeite iemand in het reageren op een post steekt, hoe belangrijker de post is. Spoor je leden dus aan zoveel mogelijk te liken en te delen. Dat verhoogt je bereik en maakt de kans op geïnteresseerden groter.

Pro tip: verhoog het engagement van je publiek en geef het inbreng in je voorstelling. Aan de voorstelling 'Boom' konden mensen zelfs meeschrijven via Facebook. Of geraak je er niet uit of je hoofdpersonage een hoed dan wel een snor moet dragen? Neem dan foto's van beide opties en laat je publiek beslissen via een poll. Hoe meer je publiek zich betrokken voelt, hoe enthousiaster het is.

5. Combineer verschillende media

Naast Facebook bestaan er natuurlijk ook andere sociale media. Bekijk even welke veel gebruikt worden bij jullie vaste toeschouwers. Instagram doet het vandaag heel erg goed. De nadruk ligt veel meer op beelden dan op tekst, wat het het moeilijk maakt om veel info te delen. Plaats daar dus vooral beeldend materiaal en foto's die "mooi" zijn.

ONLINE IS NIET ALLES

Als je alleen maar inzet op online communicatie, verlies je een deel van je doelpubliek. Daarom is het belangrijk om online en offline communicatie te combineren. Dit helpt niet alleen om mensen zonder internet te bereiken, het werkt ook als herhaling. Mensen die 's avonds je evenement zien passeren en de volgende dag in de groentewinkel je affiche zien hangen, worden nogmaals herinnerd aan je voorstelling. Er zijn overigens heel wat ludieke manieren om offline reclame te maken voor je voorstelling. Gebruik je verbeelding om reclame te maken op je wagen, op de markt, vanop de fiets, in de frituur... Opvallen is de boodschap.

AAN DE VOORSTELLING BOOM KON HET PUBLIEK MEESCHRIJVEN VIA SOCIALE MEDIA

© Nero Vambiervijet

Waarom wij in fictie de grootste snoodaards het liefst zien

HET RAADSEL VAN DE POPULAIRE SCHURK

KURT VELGHE

We supporteren voor *The Joker*, Reinaert De Vos heeft onze sympathie en zelfs seriemoordenaars krijgen liefdesbrieven in de gevangenis. Hoe komt het dat net de slechteriken ons altijd om hun vinger winden?

Schurken fascineren ons. De held blijkt in series als 'Breaking Bad' en 'La Casa de Papel' opvallend vaak een scherm-schurk te zijn, stelde *De Morgen* deze zomer vast, en dat zou iets te maken hebben met ons gebrek aan een gedeeld moreel kader: het onderscheid tussen goed en kwaad wordt zo steeds dubbelzinniger. Die conclusie is echter twijfelachtig, want slaagde de schurk er niet altijd al in om het publiek voor zich te winnen, zeg maar te verleiden? Niet alleen MacMurphy in 'One flew over the cuckoo's nest' of Hannibal Lecter in 'The Silence of the lambs', ook Patrick Haemers wist een fanbase op te bouwen ondanks – of dankzij – de misdaden die hij beging.

ANTIHELDEN

Het is op zich niet zo verwonderlijk dat we sympathie voelen voor negatief gekleurde personages. Denk maar aan de sympathiekste onder hen: de antiheld. Een prachtig voorbeeld is Don Quichot.

De man is krankzinnig, maar weet toch de harten van het publiek voor zich te winnen, vooral uit medelijden. Ook die andere antiheld, Othello, heeft zijn kleine kantjes. Maar met hem leef je mee omdat hij in 'slechtheid' overtroffen wordt door dé echte schurk, Iago. De antiheld weet ons makkelijk te verleiden omdat hij het dikwijls opneemt tegen wie het minder goed voor heeft met de mensheid. Nog een plus: door zijn goede hart zijn we zijn mindere kantjes vaak snel vergeten.

'PURE EVIL'

Moeilijker wordt het wanneer schurken door en door slecht zijn. Toch weten ook zij de kijker voor zich te winnen. Richard III, Hannibal Lecter, Hedda Gabler, Scar, Cruella De Vil, Fagin of Faust: het zijn stuk voor stuk personages die er plezier in scheppen om anderen te pijnigen. Volgens mediapsycholoog Monique Timmers ontstaat onze sympathie voor hen doordat wij onze eigen morele

principes even opzij zetten. Opnieuw wordt hier verwezen naar het moreel kader dat ook in onze dagelijkse realiteit aan klaarheid zou verliezen. Die verklaring gaat echter voorbij aan de ingrepen van de auteur: die geeft zijn slechterik vaak behoorlijk wat achtergrondinformatie mee. Zo worden zijn drijfveren begrijpelijk – maar niet goedgepraat. Daarenboven worden slechteriken, vooral in Hollywoodproducties maar ook op het theater, vaak gespeeld door de betere karakteracteurs. Waar de held vooral mooi en stoer moet zijn, moet de slechterik van dienst vooral geloofwaardig zijn als antagonist.

HET PUBLIEK VERLEIDEN

Een publiek houdt er niet van om alleen maar bang gemaakt te worden. Maar de inborst van een slechterik geloofwaardig en inzichtelijk maken, is voor een acteur geen sinecure. Laten we daarom eens kijken naar enkele aspecten die je zo'n personage kunnen helpen vormgeven.

UITERLIJK

Bij de kledij van bekende slechteriken vallen een aantal zaken op. Heel vaak zijn deze schurken piekfijn uitgedost. Zo zal een slechterik in James Bond er vaak even goed of nog beter uitzien dan 'the man himself' – denk maar aan Le Chiffre in 'Casino Royale'. Ook de maffiabonzen staan erom bekend hun tegenstanders een kopje kleiner te maken in dure maatpakken. Het kan ook dat hij zodanig excentriek is dat net die tegenstelling voor vuurwerk zorgt. Een voorbeeld van een excentriek geval is Cruella De Vil, de Nemesis van de 101 Dalmatiërs. Fagin en Scar zijn dan weer voorbeelden van slechteriken die in lompen gehuld zijn en toch een zekere excentriciteit aan de dag weten te leggen in hun kledingstijl.

"Slechteriken worden in Hollywood en op het theater vaak gespeeld door de betere karakteracteurs"

SPEELSTIJL

Vertolken we onze slechterik met een natuurlijke speelstijl of is een lichte vorm van overacting meer aangewezen? Peter Van Den Begin koos ervoor om 'zijn' Fagin overduidelijk te typeren in Oliver, en wist op die manier de harten van het grootste deel van het publiek voor zich te winnen. Anthony Hopkins houdt het dan weer heel sober als Hannibal Lecter. Echter, ook hij wist heel wat harten te veroveren bij de talrijke toeschouwers wereldwijd, ondanks het duivelse personage dat hij speelde.

Mephisto

POSITIEVE EIGENSCHAPPEN BENADRUKEN

Iedere mens, en bijgevolg elke schurk, heeft ook positieve eigenschappen. Reinaert De Vos ziet er goed uit, heeft ongelooflijk veel charme, maar is even sluw als zijn naam doet vermoeden. Zijn tegenstanders zijn zo naïef dat ze zich altijd opnieuw laten vangen door zijn vernuft. Om een publiek echt voor jouw personage te winnen, is het heel belangrijk om die positieve eigenschappen in de verf te zetten. Als de auteur er niet genoeg aanreikt, ga dan zelf op zoek naar de drijfveren, de achtergrond en de karaktereigenschappen van je personage. De eigenschappen die je vindt, maken de schurk in hem aantrekkelijker, want die wordt kwetsbaar, tragisch én menselijk: het had anders kunnen zijn. Een genuanceerde schurk zal je het publiek, en je medespelers, constant op het verkeerde been zetten en in het beste geval kunnen rekenen op heel wat bijval van het aanwezige publiek.

ACTEUR/ACTRICE

Er zijn heel veel soorten schurken in de literatuur, op theater en in film. Onthoud echter één ding: het zijn allemaal mensen van vlees en bloed. Net daarom weten ook zij een (deel van het) publiek te verleiden. Dit heeft heel wat oorzaken, die al uitvoerig beschreven werden hierboven. In film en theater is het belangrijkste toch de acteur of actrice die de rol vertolkt. Hij of zij brengt het personage tot leven en veel hangt af van zijn of haar prestatie. De acteur/actrice bepaalt uiteindelijk of het aanwezige publiek zijn of haar personage al dan niet voor eeuwig zal herinneren als die verleidelijke schurk uit dit of dat theaterstuk.

AGE on stAGE © Dominic Depreuw

MARC JASPERS, DEELNEMER 'BALVOORAL!'

“Bij de repetities ben ik onverwachts op fysieke beperkingen gestoten. Maar zo leer je jezelf ook beter kennen.”

AGE on stAGE: congres over theater voor 55+

ZEG NIET SENIORENTHEATER, ZEG LANGER-JONG-THEATER

ANKE VERSCHUEREN

“Ge zijt maar zo jong gelijk ge u voelt hé!” Het is een boutade die mijn grootmoeder steeds in de mond neemt wanneer er over haar naderende tachtigste verjaardag wordt gesproken. Ze is nog kwiek, gaat regelmatig op uitstap met vriendinnen en komt trots kijken naar iedere voorstelling waarin haar oudste kleindochter meespeelt. Of cultuur en sociaal contact onze aftakeling tegenhouden, zullen we misschien nooit met zekerheid weten. Dat ze onze oude dagen mooier kunnen maken, staat vast.

In Vlaanderen zijn er een heleboel zogeheten ‘senioren’, die niet alleen naar theater gaan kijken, maar ook zelf spelen. Om te onderzoeken hoe ze zich het best kunnen thuis voelen binnen de context van theater, organiseert OPENDOEK een internationaal congres. Op 30 en 31 oktober staat Genk in het teken van AGE on stAGE. Deskundige sprekers, films en voorstellingen uit binnen- en buitenland bestuderen de impact van cultuurparticipatie op ouderen. Vragen als ‘Leiden kunst en cultuur tot een gelukkige oude dag?’ en ‘Kunnen theaterprojecten hiertoe bijdragen?’ staan centraal.

Het congres wordt afgesloten met ‘BALVOORAL!’, een beeldende, bewegingsrijke seniorenvoorstelling, gebracht door een groep 55-plussers uit Genk en omstreken i.s.m. Tuning People. Het stuk vormt tevens de opening van het Landjuweelfestival, dat meteen aansluit op het congres. Marc Jaspers (64), één van de spelers, is

stiekem niet echt fan van de term ‘senioren’. Hij noemt zichzelf en zijn collega’s liever ‘langer jong’. “Alleen mijn gewrichten”, lacht hij, “die hebben wel een seniorenkarakter.”

Marc is pas gepensioneerd en gepassioneerd door theater. Hij voelde het kriebelen om nog eens in de schijnwerpers te staan. ‘Ik doe het graag, maar ik heb het wel een beetje onderschat’, geeft hij toe. “De repetities zijn best zwaar, vooral voor mijn lichaam. Ik ben op beperkingen gestoten die ik niet had verwacht. Maar zo leer je jezelf ook beter kennen.” Ook mentaal voelt Marc af en toe de druk, al heeft dat niets te maken met de leeftijd. “Natuurlijk willen we het beste van onszelf geven, met onze capaciteiten, op onze eigen manier. Niemand wil afgaan op de scène, hoe oud je ook bent.”

Voor de sociale context en het samenwerkingsverband tussen de acteurs speelt de levenservaring volgens Marc wel een rol. “Dankzij de repetities leg ik goeie contacten, die ik anders nooit zou hebben. Natuurlijk werken we intensief samen en gaat dat af en toe gepaard met kleine spanningen. Maar hoe ouder je bent, hoe beter je die zaken kan relativeren.”

Alle info over het congres AGE on stAGE en de voorstelling ‘BALVOORAL!’ vind je op www.opendoek.be/ageonstage.

DE SOUFFLEURS

Ik kan me ‘smijten’ in verleidings-scènes. Het is vooral leuk om een zogenaamd bedeesde man te moeten verleiden. Dan ga ik naast hem staan, mijn armen om zijn schouder en wrijf ik met één been van zijn heupen naar beneden. Intussen doe ik alsof ik aan zijn oor knabbel. Of nog: de man zit neer, ik ga achter de stoel staan en gooi me over hem heen, mijn armen om zijn borst, mijn borsten op zijn schouder. En dan een hand laten zakken, het knoopje van zijn hemd openen en je hand eronder laten glijden... zàààlig! Of: mond op mond en dan knabbelen. Zo speel je de meest intieme kus. Wel oppassen dat je geen look hebt gegeten. Mijn tegenspeler fluisterde na zo’n ‘intieme’ kus eens ‘lookworstje’ in mijn oor.

GWEN DEPRez

Geen sinecure, zo’n verleidings-scène. Tussen de acteurs is er wederzijds vertrouwen nodig en respect voor elkaars grenzen. Zo voorkom je dat spelers huilend de repetitie verlaten. Als het vertrouwen er is, probeer je stap voor stap, zo subtiel mogelijk, het publiek te doen geloven dat er elektriciteit en sensualiteit in de lucht hangt tussen de twee personages. Dat deze gespeelde gensters niet altijd zonder gevolg blijven, is soms aangenaam, maar ook niet ongevaarlijk. Het hoofd koel houden na intense zwoele momenten is de boodschap.

EDWIN VANDERMEEREN

HOE SPEELDE JE OOIT EEN VERLEIDINGSSCÈNE?

Je doet het of je doet het niet! Of je gaat ervoor, of je zoekt de abstractie op. Zelf verkies ik het eerste. Je kunt niet kussen zonder speeksel en niet neuken zonder pompende bewegingen met de broek op je enkels. Er moet fysiek contact en lichamelijke zijn. Uiteraard vraagt dat om vertrouwen en afspraken. Al mag je in dat laatste ook niet overdrijven. Ooit moest ik een bekende actrice een tongzoen geven in een kortfilm. De regisseur gaf ons tijd om te overleggen. Waarop zij zei: “We doen wel en zien waar we uitkomen.” In drie takes stond het erop. In ‘Vos’ (een bewerking van ‘Van den Vos Reynaerde’) speelde ik de vos en moest ik een jong meisje dat het haasje speelde ‘binnendoen’. Ook daar: gewoon gedaan. En we praten nog steeds met elkaar.

BART VAN GYSEGHEM

De moeilijkste situatie: twee jongeren die nog nooit samen speelden. In zo’n geval begin ik met videofragmenten die we becommentariëren: wat vinden we mooi, wat kan niet door de beugel? Daarna fantaseren we, refererend aan de beelden, hoe we zelf het liefst worden versierd. Dan gaan we de vloer op. We proberen de tegenspeler te geven wat hij of zij graag heeft. Lukt dat niet, dan ga ik ze blinddoeken. Zo is hun concentratie gericht op voelen. Nadien spelen we de scène na die we het mooiste vonden. Die wordt dan verwerkt in het stuk.

WIM LOOTS

In ‘Kerkhofblommenstraat’ van Lara Taveirne speelde ik Ruth, een vrouw die in de steek werd gelaten door haar man. Tijdens een scène aan een waterbak probeert ze hem te verleiden om opnieuw met haar te vrijen. Bij de eerste repetities haalde ik alles uit de kast om zo sensueel mogelijk mijn kleren uit te spelen, maar dat werkte enkel op de lachspieren van mijn man, die regisseerde. Uiteindelijk speelde hij zelf de scène voor. Heel sober en kwetsbaar. Mijn eigen man die mij moest leren verleiden, tja, na 28 jaar huwelijk wil dat wel wat zeggen...

SOFIE PATTYN

'Een kindje alstublieft' - De verhalenkat © Luk Dombrecht

EROTISCH POPPENTHEATER DOOR DE GESCHIEDENIS

PIEMELS EN POESJES IN EN UIT DE KAST

TUUR DEVENS

Mansgrote penissen en vagina's huppelden deze zomer over de bühne in 'Titus', naar 'Titus Andronicus' van William Shakespeare. Theater FroeFroe en Compagnie Lodewijk/Louis hebben met veel seksuele fantasie hun tanden gezet in dit bloederige stuk over macht, list en lust. Maar rechtopstaande piemels en dikke schaamlippen zijn niets nieuws in het theater. Een overzicht.

Al bij de oude Grieken en hun tragedies was het van dat. Volgens de vader van de geschiedschrijving Herodotos trokken in de derde eeuw voor Christus stoeten rond met grote poppen en bewegende fallussen. In die Griekse stoeten bewogen de piemels doordat er aan touwen getrokken werd. Men noemde de poppen *Neurospasten* (Neuro = zenuw, draad en spaō = trekken, bewegen). Socrates moest er trouwens niet van weten. Geef toe, het woord klinkt tegenwoordig ook niet aantrekkelijk.

De Griekse stoeten waren er naar Egyptisch voorbeeld, waarbij de god Osiris in rituelen werd geëerd en bedankt voor de vruchtbaarheid. Uit de prehistorie resten beeldjes van

mannenfiguren met een penis in erectie, en van fallussen zonder aanhangend lichaam. Bij antieke culturen in alle uithoeken van de wereld vind je beelden terug met dikke borsten en schaamlippen in alle maten en vormen. Als je de schilderijen en tekeningen op Griekse vazen en op menig Romeins olielampje bekijkt, tref je geregeld seksueel getinte afbeeldingen aan. Erotiek was nog niet tot onkuisheid verdoemd. Wellicht bestonden er van de overgeleverde beeldjes en beelden vroeger houten variaties waarmee de homo ludens ook speelde en verhalen vertelde. (In Tsjechië heeft men ledematen van een houten popje van 40.000 jaar oud gevonden met gaatjes erin. Was dat om draad door te steken,

en er zo marionetten van te maken?) Als je naar de rotstekeningen kijkt dan kan je niet anders dan de redenering van paleontologen, antropologen en andere wetenschappers volgen dat wie zo kon schilderen en tekenen ook in andere kunst disciplines zoals dans, verhalen vertellen, spel en poppenspel zeer creatief was.

DE ROMEINSE KNUPPENPENIS

Bij de Romeinen liepen in de Atellaanse komedie (eerste eeuw na Christus) gemaskerde personages rond met enorme fallussen. Deze volkskomedie

“In die Griekse stoeten bewogen de piemels doordat er aan touwen getrokken werd. Socrates moest er niet van weten”

“De Franse kolonisten waren enorm geschokt door het Arabische schaduw-poppenspel, waarin de held met een erectie rondliep”

zou aan de oorsprong liggen van de Commedia dell'arte, en van daaruit zou het volkspoppenspel ontstaan zijn. De vooruitgestoken penis van Arlecchino (Harlekijn) verandert er in een knuppel. En die zien we later weer terug bij onze Jan Klaassen. De knuppel van Jan Klaassen is dus eigenlijk een penis in opstand waarmee hij zijn 'wijf' Katrijn te lijf gaat. Ik denk dat wetenschappers en andere liefhebbers een puntje kunnen zuigen aan Freudiaanse interpretaties van het poppenspel. Met poppen kan er ook ruwer en bloederiger gesekst, geslagen en vermoord worden dan door echte mensen op de scène. Poppen kunnen alles expliciet laten zien. Dat geldt niet alleen voor poppen van hout en papier-maché, maar ook hun variaties in schimmen en schaduwen en door de toverlantaarn gecreëerde beelden. Buikdansende en strippende marionetten, het bestond

allemaal een paar eeuwen geleden. Niet dat de heersers van de goegemeente dat allemaal toelieten. In China werden dergelijke taferelen door de keizer verboden, en ook de puriteinen in het Engeland van de 17de eeuw sloten de poppenkastgordijnen voor dit aanstootgevende theater. Ook in culturen verder van ons vind je poppen terug die zich kunnen overgeven aan de seksuele daad. De Franse kolonisten waren enorm geschokt door het Arabische schaduw-poppenspel, waarin de volksheld Karagöz met een erectie rondliep.

DE POP VAN KOKOSCHKA

Fallussen, piemels, spleten, flamoezen: ook in de twintigste eeuw blijven ze de fantasie (en niet alleen de verbeelding) prikkelen. Vaak is het zo dat seks in en

buiten de kast met poppen, al dan niet in schaduw of uitvergroot geprojecteerd, vooral komisch bedoeld is. Vergelijk het met de kluchten uit het teksttheater. Maar soms wordt het ook pijnlijk realistisch, zoals begin vorige eeuw bij de schilder Oskar Kokoschka. Nadat de door hem fel begeerde Alma Mahler hem verlaat, begint hij haar verwoed te schilderen en tekenen. Zijn schetsen van haar zijn onder meer bedoeld als aanwijzingen voor een poppenmaakster, zodat zij een pop naar haar gelijkenis zou kunnen ontwerpen. Kokoschka zal ook deze surrogaat-Alma meermaals schilderen, en neemt haar zelfs mee naar bed. Hij is de schepper, Alma de muze, de pop slechts een vervangmiddel. Later klaagt de kunstenaar dat ook zij niet kan voldoen: "De pop heeft bij mij de passie helemaal verdreven." Naar verluidt is het ding in de tuin van de burens beland, zonder hoofd en met wijn overgoten.

EROTISCH POPPENTHEATER VANDAAG

Behalve 'Titus' is er dit seizoen weinig erotisch poppenspel te zien in Vlaanderen. In Nederland kun je wel gaan kijken naar 'Popje hou je muil' van Servaes Nelissen en Ilse Waringa. Daarin heeft Servaes hilarische seks met een ... schoen. Erotische momenten, heel liefdevol óf heel komisch, zien we in Vlaanderen wel bij Theater FroeFroe (o.a. in het prachtige 'Gitte') en bij Ultima Thule (in 'Nerf' en 'B.I.G.') en ook in poesjestukken (o.a. 'Spel in d'Hel'). Vermoedelijk zal ook 'De Meester en Margarita' van FroeFroe en Laika, in première half oktober, van die onvergetelijke scènes bevatten.

Maar voor wie het écht lekker goor wil: ga naar de 16+ poppenanimatiefilm 'The Happytime Murders (No sesame, all street)' van Brian Henson (zoon van Jim Henson, de vader van 'Sesamstraat' en 'The Muppets'), met seks, geweld enzovoort. Meer info over erotiek en poppenspel vind je op www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Pamflet41.pdf.

'Titus' - Theater FroeFroe en Compagnie Lodewijk/Louis

'Revue Ravage' © Johan Pijpops

HOE GERAAK IK OP HET LANDJUWEELFESTIVAL?

Selecteurs aan het woord

DOMINIC DEPREEUW

De week van 1 november is traditiegetrouw die van het Landjuweelfestival, dit jaar bij C-mine in Genk. Opnieuw biedt het festival je de kans om een selectie te zien uit de meeste waardevolle, opmerkelijke of bijzondere voorstellingen die het amateurtheater het voorbije seizoen opleverde. Maar hoe worden die voorstellingen nu eigenlijk gekozen? Of anders gezegd: waardoor laten onze selecteurs zich verleiden? Wij namen poolshoogte bij Koen Boesman en Annelore Stubbe.

Een voorstelling die de Landjuweelselectie haalt, heeft twee selectierondes doorlopen. Bij de eerste gaan selecteurs de kandiderende voorstellingen bezoeken en beoordelen ze of die in aanmerking komen voor het festival. De geselecteerde voorstellingen vormen samen de longlist. Uit die longlist puurt een tweede jury dan een selectie die een boeiend, gevarieerd en inspirerend festival oplevert. Maar hoe geraakt je voorstelling nu op het Landjuweelfestival? Het antwoord is even eenvoudig als uitdagend: ga ervoor!

Theatermaker en theaterdocent Koen Boesman weet alvast waardoor hij zich niet laat verleiden: groepen die hém willen verleiden. "Soms worden we in de watten gelegd met een drankje en dergelijke. Dat is bijzonder sympathiek, maar dat doet uiteraard niet ter zake. De eerste vraag voor mij is: heb ik bij een voorstelling iets meegemaakt? Ben ik even weg geweest of meegezogen door iets? Dat is intuïtief, maar daarna vraag ik me af waarom ik dat heb gevoeld. Zo kan ik dat uitleggen en objectiveren en er met de groep over praten."

Actrice en regisseur Annelore Stubbe flankert Boesman als selecteur. Wat voor haar een grote impact heeft, is spelers zien genieten. "Het is prachtig als ze met elkaar voluit in een voorstelling duiken. Ook vind ik het fijn als je kan zien dat iedereen is doorgestaan in een bepaalde keuze."

Boesman: "Het spel gaat voor mij nog altijd boven alles. Als spelers met hart en ziel hun personage verdedigen, dan vind ik dat al zoveel waard. Natuurlijk zijn het regieconcept en de belichting belangrijk, maar het engagement van de speler primeert. Ook omdat wij voor het Landjuweelfestival niet één bepaalde stijl willen vooropstellen. Ik heb zelf mijn theaterstijl, maar ik selecteer ook stukken die daarbuiten liggen."

Stubbe: "Ik hou zelf van beeldend of heel fysiek theater, maar dat neemt niet weg dat ik ook klassiek teksttheater kan appreciëren. Interessant wordt het vooral als een groep een duidelijke keuze heeft gemaakt, in bijvoorbeeld vorm of regieconcept, en daarvan alle mogelijkheden onderzoekt."

Je zou kunnen zeggen: zoveel selecteurs, zoveel smaken. Lopen de oordelen van de selecteurs wat gelijk?

Boesman: "Ik ben het eigenlijk nog nooit echt oneens geweest met een andere selecteur. Soms zijn er wel grenssituaties. Als meerdere selecteurs positief zijn over een voorstelling, maar ook kritiekpunten formuleren, is het moeilijk om in te schatten waar we de lat precies moeten leggen. Daarom is het ook goed dat je met twee gaat kijken. Als ons dan dezelfde dingen zijn opgevallen, is het wel duidelijk."

Wat maakt dan dat bepaalde stukken uiteindelijk in aanmerking komen voor het festival?

Boesman: "De lat ligt hoog. Elke maker werkt hard en met veel liefde voor het medium. Omdat we dat zo fijn vinden, zouden we de neiging krijgen om dingen door de vingers te zien. Maar we leggen bewust de lat hoog, zonder een exact peil te bepalen. Maar voor mij is er wel een duidelijke ondergrens. Dan gaat het over afwerking op alle vlakken. Als de kostuums van de rommelzolder zijn gehaald: nee. Als het decor wat bij mekaar is geflanst: nee. Als

het spel niet helemaal doorwrocht is: nee. Dus op alle vlakken, tot en met het licht en de techniek, vind ik dat het af moet zijn. Er moet engagement uit spreken: we willen zien dat makers op alle vlakken hun uiterste best hebben gedaan om het best mogelijke product neer te zetten."

Stubbe: "Engagement voel je ook op een andere manier. In een nagesprek kan je ook merken dat groepen openstaan voor kritiek. Gretig zijn naar feedback."

Boesman: "Dat zijn ook de gezelschappen die je vaker terugziet op zo'n festival. Er zijn eenmaal groepen die meer inzetten op kwaliteit dan andere. De gezelschappen die inzetten op kwaliteit zullen hun spelers bijscholingen geven, regisseurs aantrekken die kwaliteit kunnen bieden. Ze zullen grondig met hun tekst bezig zijn, genoeg repeteren, niet kijken op een uurtje extra."

Stubbe: "Ze gaan vaak ook voluit voor een keuze die misschien niet evident voor hen is. Een gezelschap gaat al eens in zee met een regisseur wiens stijl het niet gewoon is. Als je dan toch helemaal voor die richting gaat, levert dat weer iets interessants op."

Boesman: "Zo is de selectie van dit jaar uiteindelijk superdivers. Er is teksttheater, er is een voorstelling waarbij de focus ligt op de beelden, er is woonkamertheater en zelfs komedie. Want 'Cloaca' bijvoorbeeld is een tragikomedie: tragisch en schrijnend, maar ook heel grappig en op een goede manier gemaakt en gespeeld. Je hoort wel eens zeggen dat komedies niet tot op het Landjuweelfestival geraken. Toch wel dus. Mensen die een goede komedie willen zien, moeten dit jaar zeker komen."

KOEN BOESMAN, SELECTEUR:

"Je hoort wel eens zeggen dat komedies niet tot op het Landjuweelfestival zouden geraken. Dat is dit jaar wel het geval."

Zien jullie een evolutie in stijlen, of in niveau?

Boesman: "Ik heb het gevoel dat het algemene niveau stijgt. Ik ben geregeld onder de indruk. Er duiken ook meer jonge groepen op waarbij je veel engagement ziet. Soms zijn het tijdelijke samenwerkingsverbanden, wat die groepen anders maakt dan de reguliere gezelschappen in het amateurtheater. Maar daarbinnen merk ik een groot engagement en goede voorstellingen."

"Ieder jaar schrik je toch weer van waartoe het amateurtheater in staat is. Er is nog dat stigma dat het allemaal onder de kerktoren zou gebeuren en vooral de gezelligheid moet dienen. Pas op: dat mag ook. Maar elk jaar opnieuw zien we weer heel mooie dingen die zich kunnen meten aan het professioneel theater. En die tegelijk met veel liefde gemaakt worden."

Het volledige programma van het Landjuweelfestival 2018 vind je via landjuweel.opendoek.be

WIST JE DAT?

BROOD EN SPELEN

THEATERWEETJES VAN HET POLITIEKE TONEEL

DOMINIC DEPREEUW

“Politiek is theater. Het maakt niet uit of je wilt. Je maakt een statement. Je zegt: hier ben ik, kijk naar mij.” (Harvey Milk)

Weinig domeinen die elkaar meer geïnspireerd hebben dan theater en politieke retoriek. De acteur en de politicus hebben natuurlijk veel met elkaar gemeen: het komt erop aan een publiek te verleiden. Daarbij is het spelen van een rol dikwijls noodzakelijk. Wij zochten naar de frappantste kruisbestuivingen tussen theater en macht.

1. RONALD REAGAN

Een Hollywoodacteur die president wordt van de Verenigde Staten? Voor critici leek het te gek om los te lopen, maar Ronald Reagan speelde het wel degelijk klaar van 1981 tot 1989. Reagan was niet de schranderste ooit, maar ging wel de annalen in als ‘The great communicator’. Hij kon een publiek voor zich winnen, gedroeg zich vlekkeloos voor de camera en wist steeds over te komen als een sympathieke, zorgende vader des vaderlands. Zijn ervaring als radioverslaggever en acteur zal hem daarbij zeker geholpen hebben. Hoe hij zelf keek op zijn ‘rol’ als politicus voel je in deze Reagan-citaten:

“Politicus zou het tweede oudste beroep zijn. Ik ben me gaan realiseren dat het een opvallend sterke gelijkenis vertoont met het oudste.”

“Een goede speech steunt op twee dingen: eerlijk zijn in wat je zegt en contact maken met je publiek. Praat niet over de hoofden van de mensen. Probeer geen dure taal te gebruiken. Zowel bij het omroepen als in de politiek geldt: gebruik alledaagse woorden.”

Of in zijn afscheidsinterview als president:

- Interviewer David Brinkley: “U bent de enige acteur die ik ken die voor zo’n hoog ambt is verkozen. Hebt u als acteur iets geleerd wat nuttig voor u was als president?”
- Ronald Reagan: (denkt even na) “Er zijn momenten geweest waarop ik mij afvroeg hoe je deze job kan doen als je geen acteur bent geweest.”

2. VÁCLAV HAVEL

Als het gaat over politiek en theater, kun je niet voorbij Václav Havel. De eerste Tsjechische president was voor de val van het communisme in Oost-Europa een beroemd toneelschrijver. Havel heeft de tijd gekend waarin de communistische regering theater zag als een propagandamiddel. Theater moest de ideologie snel bij een groot publiek krijgen, al leverde dat dan saaie, belerende stukken op zonder artistieke waarde. Ironisch genoeg was het theater in Tsjechoslowakije wel van groot belang bij de fluwelen revolutie die leidde tot de val van het communisme. Het bood een plek waar gelijkgestemden elkaar vonden en hun mening konden uitspreken. Dat maakte van de theaters een katalysator om volk op straat te krijgen. Václav Havel sloeg zijn eigen slag (wij noemen dat de ‘Havel-slag’) en werd als boegbeeld van het verzet uiteindelijk president.

De macht is Havel gelukkig nooit naar het hoofd gestegen. De president kon blijven lachen om zichzelf en kende de kunst van de relativisering. Of bleef hij vooral geloven in de nauwe band tussen de politiek en de amusementswereld? In de laatste fase van zijn leven liet hij zich eens ontvallen: “Vroeg of laat word ik natuurlijk vergeten, maar gelukkig is er nog altijd die foto waarop ik sta met Arnold Schwarzenegger”. Wel ja, nóg zo’n Hollywood-acteur die het schopte tot hooggeplaatst politicus!

3. CENSUUR EN PROPAGANDA

Geregeld is er een repressief regime (politiek of kerkelijk) dat het theater toch wat té verleidelijk vindt. Het volk moet tenslotte braafjes in de pas blijven lopen. Dat leidt soms tot opmerkelijke verordeningen.

Als we nog even terugkeren naar het Tsjechoslowakije van de jaren ‘50: daar was voor de communistische overheid elke vorm van symbolisme uit den boze. Dat leidde in het theater onder meer tot het verbod op het gebruik van een zwart doek als achtergrond. Zoiets zou “gevaarlijk pessimistisch en antisocialistisch” zijn. Wanneer u Bart De Wever (toch ook niet socialistisch gezind) nog eens voor een zwart doek ziet staan, begrijpt u voortaan prompt de symboliek. De jonge katholieke kerk op haar beurt verbood tijdens de eerste eeuw na Christus elke vorm van theater, zelfs religieuze spelen! Vandaag klinkt het absurd in de oren, want nieuwe religieuze stukken zijn zo schaars dat de Kerk er wellicht méér wil zien. Een voorbeeld van hoe het niet moet, is ‘Klatwa’ (‘De vloek’) van Oliver Frljic. In het Poolse stuk uit 2017, dat het kerkelijke stilzwijgen over seksueel misbruik aankaart, krijgt het publiek een vijf minuten durende pijpscène te slikken met een pop van paus Johannes Paulus II, ook gekend als Karol Wojtyła, in het katholieke Polen een halve godheid. In het stuk hangt om zijn nek een bordje met de tekst ‘pedofielenverdediger’. De Kerk en de conservatieve regering staan op hun achterste poten en liggen nog steeds in conflict met de theaterwereld.

4. PAUS MET PASSIE

Dat de kerk tegen theater is, was doorheen de eeuwen heen wel aan verandering onderhevig. Ondertussen kennen we zelfs een paus die een toneelstuk schreef! Dezelfde Karol Wojtyła, toen nog geen paus, schreef in 1960 ‘De juwelierswinkel’, met de catchy ondertitel ‘een reflectie op het sacrament van het huwelijk’. ‘De Juwelierswinkel’ werd zelfs verfilmd in 1989, toen de auteur al wel paus was. Burt Lancaster speelt in ‘La bottega dell’orefice’ een van de hoofdrollen.

Het verhaal volgt het leven van drie koppels wier levens zich met elkaar gaan vermengen. Zo geeft het een kijk op verliefdheid, romantiek, het huwelijk en de motivatie van mensen om een koppel te vormen. Weliswaar de kijk van een celibataire geestelijke. Het moet voor de toen 40-jarige Karol Wojtyła toch allemaal zodanig verleidelijk hebben geleken dat hij er een stuk over schreef. Wellicht door gebrek aan een eigen lekker stuk.

Column

BETER DAN BLOOT

KURT VELGHE

Op zoek naar inspiratie voor deze column, zit ik naar mijn computerscherm te staren met rechts van het scherm (côté cour dus) een koffie, met koekje. Ik kijk rond in dit gezellige café waar ik zonet mijn middagmaal nuttigde. Rechts (cour dus) van mij zit een koppel 'oudere' mensen gezellig te keuvelen bij een glas wijn. Aan de bar is iedereen druk in de weer. De muur rechts (c... ondertussen weet u het wel) boven datzelfde koppel wordt gesierd door een aantal schilderijen: Albert Einstein wrijft met zijn rechterhand over zijn voorhoofd en kijkt naar het naakte vrouwenlichaam op het schilderij naast dat van hem. Op dat schilderij is de poezemuis van de vrouw duidelijk zichtbaar.

Onvermijdelijk doet mij dit terugdenken aan Spots Op West, het gezelligste

theaterfestival van het jaar (een beetje reclame af en toe kan geen kwaad toch?). De zaal zit stampvol en de acteur/verteller stapt naar voor. Met een zelden geziene begeestering vertelt hij het verhaal van Jeanotte Pier, die smoorverliefd wordt op Melissa. Als zij echter tijdens de huwelijksnacht verleid wordt door de pastoor, maakt zij Jeanotte Pier wijs dat haar poezemuis gaan lopen is. Jeanotte Pier moet er nu alles aan doen om die terug te vinden. In mijn verbeelding zie ik het bosje haar, lopend door de bossen en de velden, achtervolgd door een bijna radeloze Jeanotte Pier. Met de moed der wanhoop stort hij zich op het kleinood om het uiteindelijk ongeschonden af te geven aan zijn geliefde.

Het grappige verhaal ontvouwt zich voor mijn ogen. De acteur slaagt erin mij en de rest van de aanwezigen te verleiden met

zijn vertelkunst. Hij roept Jeanotte en de rest van de personages tot leven en 'wordt' ze als het ware voor onze ogen. Het daverende applaus na de voorstelling ebt weg en ook mijn gedachten keren terug naar het heden.

Ik zit nog steeds in datzelfde café. Het oudere koppel staat recht, betaalt en gaat buiten. Ikzelf begin te tikken, bestel me nog een koffie en vraag mij af waardoor ik nu eigenlijk verleid werd. Was het door de poezemuis van de naakte vrouw of was het wel degelijk die acteur in Westouter die mij vijfenveertig minuten lang wist te verleiden met het verhaal van de poezemuis van Melissa? Ik ben een man en blijf uiteraard niet onberoerd bij het zien van een mooi vrouwenlichaam. Maar ook een woordenkunstenaar weet mij meer dan te beroeren. Hij vuurt een woordenstroom op mij af en en neemt mij mee in een soort literaire lsd-trip. En daar slaagt dit naakte lichaam net niet in.

Ik sta op en reken af. Bij het buitengaan dwalen mijn ogen nog even af naar de schilderijen. Ik volg de blik van Einstein. Kijkt hij nu werkelijk naar de ... nee toch! Met een brede glimlach verlaat ik de zaak, op zoek naar inspiratie...

RE PER TOIRE

Ieder nummer grasduinen we in de collectie van de Theaterbib van OPENDOEK op zoek naar interessante teksten. Toch je gading niet gevonden? Neem dan een kijkje in onze catalogus. Alle besproken teksten kan je lenen via www.theaterbib.be

BASTIAAN MALCORPS, TIM DE GENDT, VANESSA VAN GOETHEM

Stijn Van Haecke & Roel Adriaenssens IETS MET SJEESPIER

Humoristische geschiedenisles over de grootste toneelacteur ooit.

KOMEDIE
2H

Gunter en Perry hebben een eigen schrijverscollectief. Hun succes is lang uitgebleven, maar nu hebben ze eindelijk een eerste grote opdracht te pakken: een tv-project. Helaas is de inspiratie ver te zoeken. Tot ze uitkomen bij Shakespeare ... Of was het nu Sjeekspier? In de zoektocht naar geschikt materiaal laten Gunter en Perry het complete toneeloeuvre van William Shakespeare passeren. Zelfs de tragedies en de koningsdrama's worden in een humoristisch jasje gestoken. Het geheel wordt doorspekt met interessante historische weetjes waardoor je eigenlijk naar een komische geschiedenisles zit te kijken. Laagdrempelige Shakespeare voor beginners als het ware...

Dit is geen evident stuk om te brengen. Twee ervaren acteurs die snel en naadloos tussen tientallen personages kunnen schakelen en daarnaast ook nog de timing van een komische voorstelling beheersen zijn hierbij noodzakelijk. (TdG)

Stany Crets VRIJEN MET DIEREN

De gevolgen van een zeer gezellig samenzijn.

TRAGIKOMEDIE
2D / 3H

Theo praat graag over zijn vele veroveringen, van voor zijn tijd als brave getrouwde man. Over one night stands, over ménages-à-trois, over pikante lingerie en zijn eigen onweerstaanbare charme. Dat hij het daarbij niet al te nauw neemt met de werkelijkheid, stoort zijn vrouw Norma niet. Tenminste, tot blijkt dat ook Norma onvervulde verlangens heeft, die ze graag projecteert op huisvriend Guy. Dat bevalt Theo dan weer minder. In grootse bewoordingen beschrijft Norma welke uitspattingen en experimenten ze zou bedrijven, zodra ze de kans kreeg. Wanneer Norma ook de buurvrouw betreft in haar experimentele plannen, en de buurman niet achter wil blijven, wordt het Theo te veel.

Vrijen met dieren neemt geen blad voor de mond. Maar onder alle sappige beschrijvingen en oneerbare voorstellen schuilt een intriest verhaal over mensen die niet meer weten of ze tevreden zijn met wat ze hebben. En eens ze die ontevredenheid benoemd hebben, is terugkeren naar vroeger heel moeilijk. (BM)

Peter Verhelst COUPE ROYALE

'De chocolade smelt, en daalt langzaam neder'

ABSURDE EENAKTER
1D / 2H

Pak een stoel, en schuif aan. Neem plaats aan het Koninklijk banket. Elke tafel heeft zijn eigen verteller, en elke tafel heeft zijn eigen verhaal. De nar, in het midden van zijn tafel, springt heen en weer tussen de amuse-bouches. Het vleesbuffet wordt verzorgd door de resten van dode soldaten waarmee de verhalen vaak eindigen. Aan de tafel van de bijzit van de Koning kun je proeven van delicatessen die normaal gezien alleen voor de Koning bedoeld zijn. En de hoofdschotel wordt opgediend op de Koninklijke Tafel, waar de hijzelf het woord neemt.

Bij dit stuk trekt het publiek van tafel naar tafel trekt, waar het verleid wordt tot eten. Maar wie durft er ook echt een hap te nemen? Een stuk voor creatieve groepen, met lef, en hopelijk met een goede smaak. (BM)

Eric De Vroedt THE NATION

Winnaar van de Toneelschrijfprijs 2018

NETFLIX OP HET THEATER
6H / 4D

In zes afleveringen van een uur gaat de Nederlandse stad Den Haag op zoek naar de verdwenen Ismaël Ahmedovic. Ismaël is spoorloos verdwenen nadat hij werd opgepakt voor vandalisme in gated community Safe City. Zijn verhaal geraakt verstrikt in grotere verhalen en zijn lot wordt verbonden aan dat van politicus Wouter Wolff, de Beer van s'Gravenhage, een vlogger, een malafide projectontwikkelaar en verschillende media- en politiefiguren.

Je kunt 'The Nation' spelen in een marathonvoorstelling van zes uur, of opdelen in kleinere episodes. Het verhaal blijft in ieder geval enorm en heeft vaak veel weg van een Scandinavische thriller-serie. #waarismael (BM)

David Harrower

BLACKBIRD

Je hebt me verliefd achtergelaten.

DRAMA
1D / 1H

Una, een jonge dame valt onverwacht de werkplek binnen van Ray, een oudere man. Meteen wordt alles duidelijk: zij komt niet zomaar langs. Ze heeft iets te vertellen. Iets dat hij absoluut niet wil horen. Deze twee hebben een geschiedenis. Toen zij twaalf was en hij veertig, hadden ze een relatie. Het heeft hun levensloop drastisch veranderd.

Dit stuk begint wanneer Una bij Ray binnenkomt en eindigt samen met hun gesprek. Eén ruimte, één rechte tijdslijn en twee personages: soms heb je niet veel nodig om het publiek mee te zuigen. Zonder een oordeel te vellen, laat David Harrower alle kanten van kindermisbruik zien. Kan een dader berouw hebben? Kan een kind verliefd zijn?

De kracht van deze tekst ligt niet alleen in zijn boodschap, maar ook in de taal. Zelden lees je stukken die zo spreektaalig zijn. Halve zinnen, onderbrekingen, een start van een gedachte die niet wordt afge- maakt ... Niet makkelijk op een eerste lezing, maar de doorzetter wordt beloond! (VVG)

Jeroen Olyslaegers

DON QUICHOT EN ZIJN IJZEREN WIL

We zijn verdwaald. En zo hoort het. Een dolend ridder mag nooit weten waar hij zich bevindt.

JEUGDTHEATER
3H / 1D

In plaats van zich braaf door een schrijver op schrift te laten stellen, besluiten enkele verhalen zich los te scheuren en de wijde wereld in te trekken – op avontuur! Don Quichot en Sancho Panza, zoals de verhaalmonsters zich noemen, beleven wilde avonturen, bevechten reusachtige vijanden en worden verliefd op de schone Dulcinea. Toch Don Quichot. Sancho Panza heeft vooral honger. De schrijver blijft echter niet bij de pakken zitten. Om zijn verhalen terug te pakken te krijgen, verkleedt hij zich als Mysterieuze Spiegelridder, als Gemeen Tovenaar, en ten slotte als Hertog Met Pensioenplan. Zo wil hij de ridder en zijn schildknaap ervan overtuigen de wijde wereld te verlaten en terug naar huis te komen. De Don is echter niet van plan om zich te laten temmen. Hij is tenslotte Ridder. En Ridders kennen geen rust, enkel Heldenmoed. En Plicht.

Groepen met veel enthousiasme en fantasie kunnen met dit stuk betoverende werelden en wilde avonturen tot leven roepen. Maar opgelet: eens je een verhaal hebt losgelaten, is het niet eenvoudig om het weer onder controle te krijgen. (BM)

Maria Goos

CLOACA

Waarom doen we geen concerten meer samen? Te druk? Altijd te druk.

TRAGIKOMEDIE
4H / 1D

Vier veertigers die vroeger samen studeerden, komen door een samenloop van omstandigheden plots weer in elkaars gezelschap. Alle vier hebben ze een succesvolle carrière, maar hun privéleven is een puinhoop. Nu ze terug samen zijn, komen oude gewoontes weer naar boven, vertrouwde gesprekken en maar al te bekende irritaties. Joep en zijn ambities, Maarten en zijn artistieke gezwam, Tom met zijn laffe uitvluchten ... De mannen kennen elkaars kleine kantjes. Maar ze zijn vrienden, en ze zijn elkaar trouw gebleven, hebben elkaar altijd gesteund door dik en dun. Of hadden dat gedaan, als ze van elkaars problemen hadden geweten. Waarom zouden ze mekaar nu dan niet steunen?

Een wrange komedie over oude vrienden, voor groepen die hun humor graag op smaak brengen met een stevige snuif cynisme.

Over enkele weken speelt Theater de WAANzin Cloaca op het Landjuweelfestival in Genk. (BM)

Bernard-Marie Koltes

ROBERTO ZUCCO

Gij hebt mijn maagdelijkheid. En gij zijt door mij getekend. Als een litteken.

DRAMA
14H - 8D

Roberto Zucco ontsnapt uit de gevangenis, waar hij een straf heeft uitgezeten voor de moord op zijn vader. Zijn moeder, een onschuldig meisje, een vrouw in het park en vele anderen kruisen zijn pad na zijn ontsnapping, en zijn daardoor meteen in levensgevaar. Iedereen die met Zucco in aanraking komt, is op zijn hoede. Maar Zucco trekt ook aan. Het meisje dat hij ontmaagdt, blijft hem volgen. De dame in het park vraagt hem zelf haar gezelschap te houden. En zelfs de verwarde oude man op straat die geen idee meer heeft waar hij is, zoekt bescherming bij deze zwijgzame, dreigende figuur.

Roberto Zucco stoot af, maar fascineert. Hij is een verleidelijk verrader; een man bij wie je koste wat kost wilt zijn, ook al betaal je daar een grote prijs voor. Het stuk 'Roberto Zucco' is er dus één voor groepen die durven; die niet terugschrikken voor een moeilijke tekst over een gevaarlijk figuur. (BM)

&CAST &CREW

LAAT JE ZIEN!

OPENDOEK kan altijd foto's van jouw voorstelling gebruiken. Op die manier hebben we voldoende geschikt én actueel beeldmateriaal om te gebruiken op Facebook, in het magazine, of bij andere publicaties. Maar ook jouw gezelschap komt in de kijker te staan!

Wij ontvangen je foto's graag in hoge resolutie. Voeg er ook een geschreven tekst bij waarin jij en iedereen die erop staat afgebeeld zich akkoord verklaart om de foto's te gebruiken. Ook de naam van de fotograaf weten we graag, want die wordt mee vermeld. Je mag je zending via WeTransfer of gewoon via mail sturen naar redactie@opendoek.be

ACTIEF LANDJUWEEL

Op het Landjuweelfestival kun je meer doen dan alleen voorstellingen bekijken. Je kunt ook actief deelnemen. Bij 'Stuklezen' bijvoorbeeld lees je in groep theaterteksten en ga je daarover met elkaar in gesprek. Dé perfecte manier om nieuwe tekstmateriaal te ontdekken. Daarnaast laten we jongeren en senioren met elkaar aan de slag gaan in een unieke theaterworkshop. Het resultaat tonen ze aan het publiek op zondag 4 november. Inschrijven voor deze theaterworkshop kan nog steeds. Alle info vind je op de Landjuweel-site: landjuweel.opendoek.be

THEATERBIB: HELP MEE

De Theaterbib is een van de pijlers van de OPENDOEK-werking. Op dit moment hebben we opnieuw plaats voor vrijwillige medewerkers die ons willen helpen bij een vlotte werking van de bib. Er komt tenslotte wel wat bij kijken: ontlenen, teksten klasseren, verzendingen, repertoireadvies geven ... Heb je zin om hieraan mee te werken in een leuke sfeer? Dat kan op hele of halve dagen tijdens de kantooruren. Stuur een mailtje naar theaterbib@opendoek.be

STILHED STØJER

Op dinsdag 30 oktober is er in Genk een unieke kans om een Deense theateervoorstelling te zien. Vrijwel zonder woorden, dus zeker goed te volgen. 'Stilhed støjer' of 'Het geluid van de stilte' is een voorstelling over plezier, verwondering, winnen en verliezen. Het is heel beeldend theater. Muziek, beweging en vooral de stilte spreken. OPENDOEK haalde deze voorstelling van Teaterrødderne naar België voor het congres AGE on stage.

Meer info via www.opendoek.be/ageonstage

31 OKT T.E.M. 4 NOV 2018

LANDJUWEEL FESTIVAL

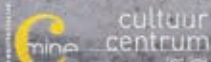
THEATER • C-MINE GENK

LANDJUWEEL.OPENDOEK.BE

Vlaamse Gemeenschap der OPENDOEK vzw, Zirkstraat 35, 2000 Antwerpen
info@opendoek.be

in samenwerking met:

OPEN
DOEK
PASSIE VOOR
THEATER